

วารสาร วิชาการ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 3
เดือนกรกฎาคม-กันยายน 2556

ISSN : 1513-0096

บทบรรณาธิการ

การอ่านออก เขียนได้ อ่านรู้เรื่อง และสื่อสารได้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 กำลังเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วนที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายจาตุรนต์ ฉายแสง) และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายชินภัทร ภูมิรัตน) ได้ประกาศนโยบายไปแล้วอย่างเป็นทางการ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบภาษาไทย และการส่งเสริมการอ่าน คงได้นึกกำลังกันลงพื้นที่ตรวจสอบและคัดกรองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ทุกคน ตั้งแต่วันที่ 9 - 20 กันยายน 2556 ก็ขอเป็นกำลังใจให้ทุกท่าน ถ้าการตรวจสอบครั้งนี้พบต้นเหตุของปัญหาที่ตรงจุดตรงประเด็น จะเป็นประโยชน์ต่อลูกหลานไทยอย่างมากที่จะได้รับการเยียวยาอย่างถูกวิธีต่อไป นอกจากการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้จะเป็นเรื่องเร่งด่วนอยู่ในขณะนี้แล้ว เรื่องที่กำลังตามมาติดๆ คือ การสอนให้เด็กคิดวิเคราะห์ และการเตรียมพร้อมรับการประเมิน PISA ในปีการศึกษา 2558 ชาว สพฐ. ทั้งส่วนกลาง เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนคงต้องหมั่นกำลังกันในการแก้ปัญหาเหล่านี้ให้ลุล่วงไปด้วยดี โดยต้องมาทบทวนกันว่าการจัดการเรียนการสอนของเรามีจุดอ่อน จุดแข็งตรงไหน มีอะไรที่เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจต่อไป

สำหรับวารสารวิชาการฉบับนี้ คณะบรรณาธิการได้นำเสนอบทความเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน เรื่อง การอ่านกับการเขียน เราเรียนรู้คู่กัน ตอน 3 สมใจหมายทั้งผู้อ่านและผู้เขียน และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง รวมทั้งบทความเรื่องอื่นๆ โดยท่านสามารถติดตามอ่านรายละเอียดได้ในเล่ม

สุดท้ายนี้ ขอฝากถึงเพื่อนครูและผู้บริหารมาร่วมพลังกันพัฒนานวัตกรรม และแนวคิดใหม่ๆ ในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านการอ่านการเขียน การคิดวิเคราะห์ และเรื่องอื่นๆ หากท่านใดมีนวัตกรรมหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาแล้วประสบผลสำเร็จ และต้องการเผยแพร่เพื่อเป็นประโยชน์แก่เพื่อนครูท่านอื่น วารสารวิชาการยินดีเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ โดยสามารถส่งมาได้ทั้งกองบรรณาธิการวารสารวิชาการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา ตึก สพฐ. 3 ชั้น 3 กระทรวงศึกษาธิการ ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ obec1234@hotmail.com

2	การพัฒนาผู้เรียน ด้วยโครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)”
16	การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นสื่อสำคัญ
28	การอ่านกับการเขียน เราเรียนรู้คู่กัน ตอน 3 สมใจหมายทั้งผู้อ่านและผู้เขียน
34	กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง
48	เกมเศรษฐีอาเซียน : สื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน (1)
58	ความสัมพันธ์ระหว่าง Model Method และ Algebraic Method
70	โรงเรียนดี ศรีตำบล : บทพิสูจน์โรงเรียนดี ที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการ
78	บทบาทของนักศึกษาครูกับการเรียนรู้ชุมชน : กิจกรรมกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน
90	“โครงการยุวชนตำรวจ สพฐ.” ต้นแบบความร่วมมือเพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพเด็กไทย

การพัฒนาผู้เรียน ด้วยโครงการ

“การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
โดยใช้เครื่องมือสังคมเพื่อการเรียนรู้
(Social Network)”

โดย...กนกพร สุขสาย
โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ การเมือง
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบต่อ
ต่อธรรมชาติและดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท
สถานศึกษาจึงต้องมีการเรียนรู้เพื่อปรับสภาพของผู้เรียน
ให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ได้

ในปัจจุบันการจัดการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน
ไปอย่างรวดเร็ว จากการสอนในอดีต ได้แก่ ยุคการสอนผ่านกระดานดำ การสอน
โดยใช้หนังสือแบบเรียน จนถึงปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบ
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้า
โดยไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลา สถานที่ และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในชั้นเรียนเท่านั้น
ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองเป็นอย่างมาก

โดยเฉพาะความรู้ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
มาเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนานักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 และมีความพร้อม
ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนใน ปี พ.ศ.2558 ซึ่งการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญใน
การเตรียมความพร้อมให้กับประชากรให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราชจึงได้ดำเนินโครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)” ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนในห้องเรียน การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมกับการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ Google Application เพื่อสร้างสื่อประกอบการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว ในแนวทางการเรียนรู้แบบไร้ขอบเขต (Ubiquitous Learning) โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานจากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ซึ่งได้ดำเนินงานเป็นกลุ่มเครือข่ายร่วมพัฒนา จำนวน 5 โรงเรียน ใน 5 อำเภอของจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช เป็นโรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเครือข่ายประกอบด้วย โรงเรียนสิริคำหาญวารินชำราบ โรงเรียนเดชอุดม โรงเรียนบุญทริกวิทยาการ และโรงเรียนสำโรงวิทยาการ การดำเนินงานครั้งนี้โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราชได้รับการคัดเลือกให้เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ (โครงการดีเด่น)

ความสำเร็จขอโครงการ

โครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)” ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโครงการที่มีประสิทธิภาพ (โครงการดีเด่น) จากสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) เนื่องจากการดำเนินงานของโครงการมีลักษณะพิเศษดังนี้

1

เป็นการดำเนินงานในรูปแบบเครือข่ายร่วมพัฒนาของครูที่มีหัวใจเดียวกันคือมีความต้องการและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองโลก

3

มีการนิเทศและติดตามผลการทำงานในรูปแบบกัลยาณมิตรอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

2

เป็นการดำเนินงานที่ใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อศึกษามาสผสมผสานกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติในรูปแบบ “การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network)” เป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน เป็นเรื่องใหม่น่าสนใจ ทำให้ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกิดความสนใจใคร่รู้ เกิดพลังให้การดำเนินงานสำเร็จได้ด้วยดี

4

เกิดความรับผิดชอบ ท่วมเท เสียสละ และมุ่งมั่นของผู้รับผิดชอบโครงการและทีมงานที่เน้นสัมฤทธิ์ผลเป็นสำคัญ

ผลในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

ในการดำเนินงานมีผู้รับผิดชอบโครงการ คือ นางลัดดา จิตรมาศ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช ครูแกนนำโครงการ ได้แก่ ครูกนกพร สุขสาย และครูประเสริฐ ชัยแสง โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช โรงเรียนเครือข่ายประกอบด้วย ครูสุภาพร สายตา โรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ ครูจันทร์ หลักรัตน์ โรงเรียนเดชอุดม ครูเฉลิมพล สายหอม โรงเรียนสำโรงวิทยาคาร และครูประจวบ กำเนิดสิงห์ โรงเรียนบุณฑริกวิทยาคาร และได้เชิญวิทยากรคือ นายอานนท์ วงศ์วิศิษฐ์รังสี ศึกษาพิเศษจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 มาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินงานในครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาครูและนักเรียนใน 5 โรงเรียน ให้มีศักยภาพด้านการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 และการเป็นพลเมืองโลก ซึ่งมีการดำเนินงานดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้่นวางแผนการดำเนินงาน

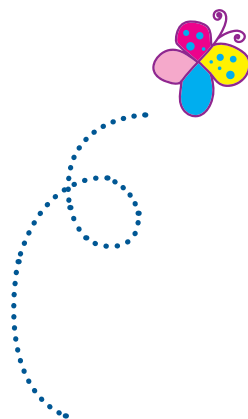
1. ประชุมครู ผู้บริหาร ชุมชน ศึกษาพิเศษ สร้างความตระหนักในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. จัดทำคู่มือครูและคู่มือนักเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมตามโครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)”

3. จัดอบรมครูและนักเรียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)

ระยะที่ 2 ขั้นการดำเนินงาน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดวิเคราะห์ห้อย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงาน ผสมผสานกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) และได้ใช้โปรแกรม Google Application เนื่องจากมีความเหมาะสมสำหรับการนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประกอบด้วย Google Mail, Google Calendar, Google Document, Google Plus , VDO YouTube และ Google Sites ซึ่งเป็นโปรแกรมผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย โดยครูและนักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

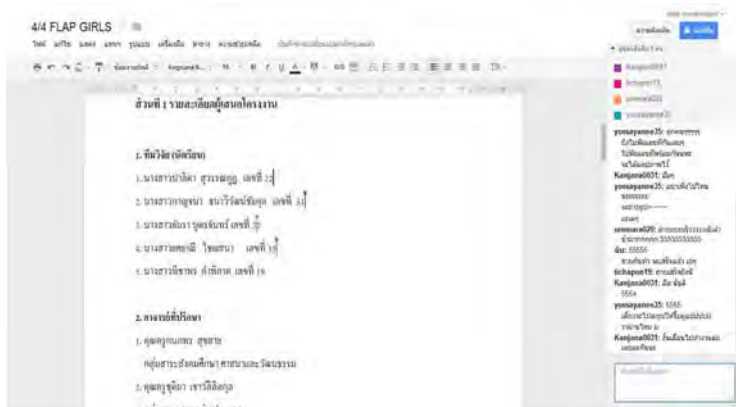
การประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ Google Application ในการจัดการเรียนการสอน

ครูสร้าง Google Site เพื่อ
ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน

การใช้ Google Mail
สำหรับติดต่อสื่อสาร

Google Document สำหรับการทำโครงการ
และแสดงความคิดเห็นร่วมกันทุกที่ทุกเวลา

Google Plus สำหรับการเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การส่งงานครูผู้สอน

Hang Outs

สำหรับการทำงานร่วมกัน

VDO YouTube

สำหรับการศึกษาค้นคว้า
และการนำเสนอผลงาน

ระยะที่ 3 ชั้นประเมินผล

1. นิเทศติดตาม/สังเกตการณ์เรียนการสอน/ประเมินผลงานนักเรียน
2. นักเรียนและครูที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 5 โรงเรียน นำเสนอผลงานการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โครงการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Symposium)

การดำเนินงานตามโครงการ ครูและนักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพที่สำคัญ ดังนี้

นักเรียน

1. ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความรู้พื้นฐานในสาระแกนกลาง และสถานการณ์ปัจจุบัน
2. ความสามารถคิดประดิษฐ์อย่างสร้างสรรค์ ได้แก่ เป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปองค์ความรู้ และใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม
3. ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความสามารถในการรับและส่งสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและประสบการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ครู

1. ครูปรับวิธีการเรียนเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศและความเคลื่อนไหวของห้องเรียน ทำให้ห้องเรียนไม่ใช่สิ่งแวดล้อมที่ซ้ำซากจำเจอีกต่อไป

2. ครูและนักเรียนสามารถเรียนรู้ไปด้วยกันในสภาพห้องเรียนเครือข่าย ซึ่งครูจะไม่ใช่ว่าผู้รู้เพียงคนเดียวในห้องเรียน

3. เกิดการแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ ผลงานการสอน/เกิดเครือข่ายร่วมพัฒนา เป็นผลดีต่อการพัฒนางานและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

โครงการบนเว็บ (Web-Based Project)

ก้าวไปข้างหน้าเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21

ความสำเร็จของโครงการที่เกิดขึ้นเป็นรากฐานและพลังให้โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช และโรงเรียนเครือข่ายก้าวไปข้างหน้า โดยจะดำเนินงานพัฒนาต่อยอดในปีการศึกษา 2556 เพื่อให้ครูและนักเรียนได้ประยุกต์ใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างสื่อประกอบการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่มีค่าใช้จ่ายบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับยุคปัจจุบัน จะมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงงานร่วมกับการใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้จัดการเรียนรู้ (Social Network) ร่วมกับการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของการดำเนินงาน และการทดลองจัดการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริงร่วมกันระหว่างโรงเรียน และบูรณาการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโรงเรียนมาตรฐานสากล ตามหลักการบันได 5 ขั้น เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. การตั้งประเด็นคำถาม/สมมุติฐาน (Hypothesis Formulation) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิด สังเกต ตั้งข้อสงสัย ตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล

2. การสืบค้นความรู้จากแหล่งเรียนรู้และสารสนเทศ (Searching for Information) เป็นการฝึกแสวงหาความรู้ ข้อมูล และสารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. การสรุปองค์ความรู้ (Knowledge Formation) เป็นการฝึกให้นำความรู้ และสารสนเทศที่ได้รับจากการสืบค้น หรือข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย การทดลอง มาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นองค์ความรู้

4. การสื่อสารและการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) เป็นการฝึกให้นำความรู้ที่ได้มานำเสนอและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดความเข้าใจ

5. การบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Public Service) เป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในบริบทรอบตัวและบริบทโลกตามวุฒิภาวะที่เหมาะสม โดยจะนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

ปัจจัยสนับสนุนสู่ความสำเร็จ

การสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้เยาวชนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสาร และร่วมมือทำงานกัน ปัจจัยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้มีดังนี้

1. โรงเรียน ต้องสนับสนุนเทคโนโลยีและการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ที่นำมาใช้ในโรงเรียน ได้แก่ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ครู พัฒนาครูให้มีทักษะ ความรู้ ทักษะคิดต่อการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. สภาพแวดล้อมในบริบทการศึกษา จะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายที่จะนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการจัดการศึกษาให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

4. พ่อแม่-ผู้ปกครอง สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

“...ถึงแม้บริบทจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรสิ่งที่อธิบายความสำเร็จของประเทศได้ คือ คุณภาพของคนที่ได้รับการศึกษา ประเทศใดมีประชากรที่มีการศึกษาสูงย่อมเป็นพลังความคิดและพลังสร้างสรรค์ในการเสริมสร้างพัฒนาประเทศได้ ดังนั้น การเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีทักษะและความสามารถในการปรับตัว ให้มีคุณลักษณะสำคัญในการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่อย่างรู้เท่าทัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่นานาประเทศต้องหันมาพัฒนา...”

อ้างอิง

- ลัดดา จิตรมาศ. (2555). เอกสารสรุปโครงการ “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้เครือข่ายสังคมเพื่อการเรียนรู้ (Social Network)”. โรงเรียนเบญจมมาหาราช จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การเรียนรู้ดิจิทัลเทคโนโลยี โรงเรียนมาตรฐานสากล Digital Literacy World-Class Standard School. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

การจัดการเรียนรู้ โดยไอศ

แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นสื่อสำคัญ

โดย...นันทนิจ เทียงพูนโชค
ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนวัดเปรมประชากร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษา

ในทศวรรษที่สอว (พ.ศ.2552 - 2561)

โดยมีวิสัยทัศน์ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

สถานศึกษาทุกแห่งได้จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ เรียนรู้อย่างมีความสุข

รู้จักแสวงหาความรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ ได้เรียนรู้จากสื่อ/เทคโนโลยี

จากแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา

โรงเรียนวัดเปรมประชากร เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ *การเรียนรู้* รักที่จะเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีความสุขในการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ตามธรรมชาติ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทางโรงเรียนจึงจัดสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสนองต่อจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้ แหล่งเรียนรู้นั้นจัดไว้ในรูปของศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ กล้วย บัว พืชสมุนไพร พืชผักสวนครัว ต้นไม้ดูดสารพิษ ต้นไม้ประจำจังหวัด พรรณไม้ในวรรณคดี ไม้ดอกไม้ประดับ การเพาะชำกล้าไม้ สวนคณิตศาสตร์ การเพาะเลี้ยงเห็ด เป็นต้น ครูผู้สอนจึงจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เน้นการฝึกปฏิบัติจริงทั้งในและนอกห้องเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว ได้เรียนรู้จากสภาพจริงภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ได้สัมผัสจริง ทำให้การรับรู้ทำความเข้าใจง่ายขึ้น ผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะการสังเกตและการทดลองหรือลงมือปฏิบัติเอง จนเกิดประสบการณ์เป็นการเรียนรู้ที่คงทน เรียนรู้อย่างมีความสุข ความพอใจ สนุกสนาน จึงส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้การใช้แหล่งเรียนรู้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูผู้สอนจึงได้จัดทำสื่อเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ออกแบบและผลิตนั้อนาวีรค์

1.1 การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

1.1.1 คำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

1.1.2 มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และเหมาะสมกับวัย

1.2 การออกแบบแผนการเรียนรู้การสอน

1.2.1 ครูผู้สอนได้ศึกษาหลักสูตรฯ ให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2.2 พิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกวิธีสอนและเทคนิคการสอน เลือกสื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

1.2.3 พิจารณาเนื้อหา/กิจกรรมให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย น่าสนใจ สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด เหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลาย เร้าความสนใจ สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับเวลา เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.2.4 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผลิตสื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริง จากแหล่งเรียนรู้ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ปฏิบัติมากที่สุด

1.2.5 เป็นแผนที่เน้นกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงาน และนำกระบวนการไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

1.2.6 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบการใช้สื่อชุดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น ตั้งแต่ชั้น ป.1 – ป.6 ซึ่งเป็นแผนที่จัดการเรียนรู้ได้ดี เช่น เป็นแผนที่ฝึกการปฏิบัติจริง เน้นการใช้สื่อจริง สื่อจากแหล่งเรียนรู้ หรือธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

2. การออกแบบเครื่องมือและสื่อการสอน

3. การวัดประเมินผลการเรียนการสอน

- 3.1 สอดคล้องกับเนื้อหา
- 3.2 สอดคล้องกับตัวชี้วัดตามหลักสูตร
- 3.3 ส่งเสริมการวัดด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และทักษะกระบวนการ
- 3.4 การวัดที่ระบุไว้สามารถประเมินได้
- 3.5 ใช้เครื่องมือวัดผลได้เหมาะสม
- 3.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- 3.7 วิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อนำมาใช้ซ่อมเสริมผู้เรียนหากพบความบกพร่องและพัฒนาต่อยอดผู้เรียนหากเรียนรู้ได้ผลดีแล้ว อีกทั้งยังได้มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูให้ดีขึ้นด้วย

4. ชุดการเรียนรู้ที่ผลิตได้ มีดังนี้

4.1 สื่อสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ครูได้จัดทำสื่อชุด “สนุกกับคณิต พิชิต โจทย์ปัญหา หรรษากับแหล่งเรียนรู้” สำหรับใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ลักษณะของสื่อที่ผลิตเป็นการสร้างแบบฝึกที่เป็นโจทย์ปัญหา ที่มีความท้าทาย ค่อนข้างสนุก ทำให้ต้องการค้นพบเพื่อตอบโจทย์ให้ได้ ซึ่งโจทย์ที่สร้างขึ้นจะเป็นโจทย์ที่สนับสนุน ให้เด็กได้คิดและริเริ่มแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ โจทย์ 1 ข้อ สามารถทำได้หลายวิธี เพื่อสร้างความตื่นเต้นให้กับนักเรียน โดยให้เรียนรู้คู่ไปกับสถานที่จริง สื่อจริง ให้ นักเรียนได้สังเกตจากสิ่งต่างๆ รอบตัว โจทย์ปัญหาที่สร้างขึ้นเป็นปัญหาหรือคำถาม ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ที่ประกอบด้วยข้อความและตัวเลข ซึ่งนักเรียนจะต้องค้นหาว่าจะใช้วิธีใดในการแก้โจทย์ปัญหา โดยจะต้องใช้ทักษะในการ วิเคราะห์ปัญหา การคำนวณ การมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในโจทย์ปัญหา มาดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบ โดยใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริงจากแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียน สร้างให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างหลากหลายและเกิดเป็นความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4.2 สื่อสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ครูได้จัดทำสื่อชุดเรียนรู้ไว้หลากหลาย ได้แก่

4.2.1 ชุดการเรียนรู้ “รู้คำ รู้จำ รู้จัก รู้รักษ์แหล่งเรียนรู้” ใช้สำหรับ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 มีลักษณะเป็นสื่อที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาไทย ที่สร้างเนื้อหา/วิธีการเรียนรู้จากของจริง จากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทำให้ได้รู้จัก ได้เห็น ได้สัมผัส ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย นำไปสู่การเป็นความรู้ที่ยั่งยืน และย่อมทำให้ ผู้เรียนมีความตระหนักในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความภาคภูมิใจ มีส่วนร่วมดูแล รักษาแหล่งเรียนรู้

4.2.2 ชุดการเรียนรู้ “ฝึกสมอง
ลองปัญญา หรรษากับแหล่งเรียนรู้” ใช้สำหรับ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 - 3 มีลักษณะเป็นสื่อ
การเรียนรู้ที่นำชื่อต้นไม้/ดอกไม้/หรืออื่นๆ จาก
ศูนย์การเรียนรู้มาสร้างความรู้ให้ผู้เรียนได้รับรู้
อย่างสนุก น่าสนใจ ทำท่าย และนำไปสู่ความ
ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

4.2.3 ชุดการเรียนรู้ “โรงเรียน
ของฉันสัมพันธ์สัมผัส” ใช้สำหรับชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นสื่อที่สร้างเป็นบท
ร้อยกรองประเภทต่างๆ จากแหล่งเรียนรู้ใน
โรงเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราว สารความรู้
ที่มีความไพเราะ เพลิพเพลิน ผ่อนคลาย เป็นการ
เสริมสร้างสุนทริยภาพทางจิตใจ เกิดความซาบซึ้ง
และเป็นพื้นฐานการเป็นผู้มีสุนทริยภาพทางกวี
ได้โดยไม่รู้ตัว

4.2.4 ชุดการเรียนรู้ “บทเพลง
พฤษภาเพลิน” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่
4 - 6 มีลักษณะเป็นสื่อเคลื่อนไหวที่สร้างเป็น
ภาพประกอบบทเพลง พร้อมเสียงร้องเสียงดนตรี
ให้ผู้เรียนได้ฝึกอ่าน ฝึกร้อง เรียนรู้คำ ข้อความ
เนื้อหาประกอบของจริงจากศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ
เช่น ศูนย์การเรียนรู้บัว ใช้เพลงบัวขาว เพลงนิราศ
เมืองปทุม ศูนย์พรรณไม้ในวรรณคดี ใช้เพลง
อุทยานดอกไม้ นอกจากนี้ยังใช้ทำนองเพลงพื้นบ้าน
ประกอบการสร้างเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่าง
สนุกสนาน น่าสนใจ ช่วยให้เข้าใจบทเรียน
ได้โดยง่าย ดังเช่น

แบบฝึกการใช้ภาษา : ชื่อครูคุณพฤษภา
คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในเพลงต่อไปนี้ให้สมบูรณ์
“ ลา มะลิลา ขึ้นต้นอะไรก็ได้ แต่ให้ลงท้ายด้วยสระ-า ”

คุณครูสุนิษาชอบปลูก**จำปี**

คุณครูวันทนีชอบปลูก..... (ลูกคู่รับ ลา มะลิลา)

คุณครูบุญยิ่งชอบ**สีดอกพุด**

คุณครูวิภาวัลย์สวยสุดชอบ**สีดอก**..... (ลูกคู่รับ ลา มะลิลา)

คุณครูสมลชอบดอก**ซ่อนกลิ่น**

คุณครูยุพินชอบดอก..... (ลูกคู่รับ ลา มะลิลา) ฯลฯ

4.2.5 ชุดการเรียนรู้ “ลายมือดีทำได้” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6 สื่อชุดนี้เป็นการสร้างบทร้อยกรองเรื่องราวจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยครู และนักเรียนร่วมกันเขียนขึ้นมา และนำมาเป็นเนื้อหาหรือบทความ บทประพันธ์ต่างๆ ใช้เป็นแบบอย่างให้นักเรียนฝึกคัดลายมือ หรือเขียนหนังสือไทยที่ถูกต้อง สวยงาม เพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ตัวอย่างบทร้อยกรองที่นำมาให้ผู้เรียนฝึกคัด เช่น

เศรษฐกิจพอเพียงกับต้นไม้ ช่วยผ่อนคลายภาวะโลกร้อน

อยู่อย่างไทยใจสมัครรักชาติยิ่ง	ไม่ประวิงช่วยกันปลูกต้นไม้
โลกต้องการลดความร้อนให้ผ่อนคลาย	เศรษฐกิจพอเพียงหมายช่วยได้พลัน
ที่โรงเรียนวัดเปรมประชากร	เฝ้านิเวศน์ร่วมใจไม่เหิน
ปลูกต้นไม้หลากหลายสารพัน	แบ่งส่วนกันแยกประเภทเป็นเขตมี
แปลงเกษตรปลูกผักบุ้งผักคะน้า	สวนไม้نانาพรรณหลายหลากสี ..... ฯลฯ

4.2.6 ชุดการเรียนรู้ “หนังสือบทกลอนสอนอ่าน” มีเนื้อหาบรรยาย เป็นบทร้อยกรอง 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่องกล้วยไทย เรื่องพืชริมรั้วครัวสมุนไพร เรื่องไม้ดอกไม้ประดับ ใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

4.3 สารการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ครูได้จัดทำสื่อดังต่อไปนี้

4.3.1 ชุดการเรียนรู้ “ตามพรรณพฤกษา” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 มีเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียน โดยจัดทำเป็นลักษณะคู่มือสำหรับเดินศึกษา เป็นเส้นทางศึกษาตามศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้รับความรู้ที่หลากหลาย เป็นการเสริมสร้างความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ได้ง่ายขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้เป็นอย่างดี

4.3.2 ชุดการเรียนรู้ “หาเหาออกจากหัว” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนที่เป้นเหา ความรู้เรื่องเหา ความรู้เกี่ยวกับต้นน้อยหน่าตามลักษณะโครงสร้างและการนำมาทำเป็นสมุนไพรรักษาเหา เอกสารเล่มนี้ มีลักษณะเป็นภาพการ์ตูนประกอบเนื้อเรื่อง พร้อมแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้ มีความน่าสนใจ เหมาะสำหรับเด็กๆ ระดับประถมศึกษา

4.3.3 ชุดการเรียนรู้ “มหัศจรรย์แห่งต้นไม้” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 มีเนื้อหาที่แสดงองค์ความรู้ ความหลากหลายทางชีวภาพของพืช ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในแหล่งเรียนรู้โรงเรียนวัดเปรมประชากร นักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ประกอบของจริง เรียนรู้ความจริงจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ภายในเล่มของเอกสารมีเนื้อหาและแบบฝึกประกอบการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

4.3.4 ชุดการเรียนรู้ “สมุนไพรไทยปลูกไว้ในโรงเรียน” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเนื้อหาเรื่องของพืชสมุนไพรที่ส่วนใหญ่มีปลูกไว้ในโรงเรียน โดยแยกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กลุ่มสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินหายใจ กลุ่มสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินอาหาร กลุ่มสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคอาการเจ็บป่วยในระบบทางเดินปัสสาวะ กลุ่มสมุนไพรเพื่อรักษาโรคผิวหนัง กลุ่มสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคอาการเจ็บป่วยอื่นๆ และกลุ่มสมุนไพรที่ใช้ป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยมีเนื้อหาน่าสนใจ มีภาพประกอบและแบบฝึกหัดประกอบการเรียนรู้

4.3.5 ชุดการเรียนรู้ “ไม่น่ารู้” : หมากพลูหายไปไหนและพืชไทย
ควอรุรักษ์” ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเนื้อหา เรื่องของต้นหมากต้นพลู
ที่เกี่ยวพันกับผู้คนสมัยโบราณ และการนำมาประยุกต์ใช้เป็นพืชสมุนไพรสำคัญใน
ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังนำเสนอเนื้อหา/องค์ความรู้ของหมากเขียว หมากเหลือง
หมากแดง ข้าพลู ลูกสั่น มะขวิดและพรรณไม้ที่น่ารู้อีกหลายชนิด พร้อมแบบฝึกหัด
ประกอบการเรียนรู้

นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังได้จัดทำ **คู่มือการใช้ศูนย์การเรียนรู้** ได้แก่ คู่มือ
ศูนย์การเรียนรู้กล้วย คู่มือศูนย์การเรียนรู้บัว คู่มือศูนย์การเรียนรู้สวนคณิตศาสตร์
ภายในคู่มือจะว่าด้วยหลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ ของการจัดแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบ
ของศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ จุดมุ่งหมายสำคัญต่อผู้เรียน องค์ความรู้สำคัญ บทกลอน
ผังมโนทัศน์ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ ตัวอย่างแบบฝึกประกอบการเรียนรู้
ตัวอย่างใบงาน/แบบกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ตัวอย่างแบบประเมินคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์การเรียนรู้ ตัวอย่างแบบวัดผลประเมินผล แบบทดสอบ เอกสารอ้างอิง
เพื่อใช้ประกอบการค้นคว้าเพิ่มเติม

การสร้างชุดการเรียนรู้เสริมประสบการณ์ที่ใช้ประกอบการจัดการเรียน
การสอนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่สัมพันธ์กัน ด้วยกิจกรรมที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด การวิเคราะห์ การทำงานเป็นระบบ
มีเหตุมีผล มีลำดับขั้นตอนของการแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง
ได้รับการเสริมสร้างให้เป็นผู้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ เป็นผู้มีความคิด
จินตนาการ มีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
มีความสุขกับการเรียนรู้ และแสดงออกให้เห็นถึงการเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์
และคิดแก้ปัญหาได้ ซึ่งทักษะเหล่านี้ ครูผู้สอนที่ดีย่อมสร้างให้เกิดขึ้นได้ และนี่
คือบทเรียนที่ดีบทเรียนหนึ่งที่เกิดขึ้น ณ โรงเรียนวัดเปรมประชากร สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

การอ่านกับการเขียน เราเรียนรู้คู่กัน

ตอน 3

รมาใจนมายทั้งผู้อ่านและผู้เขียน

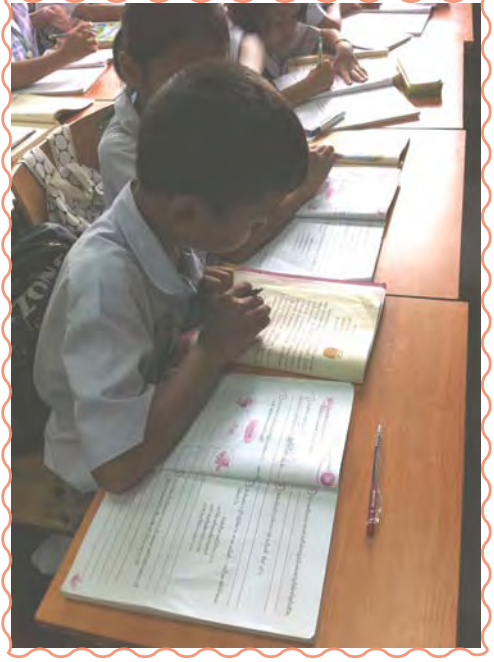

โดย...สมพร จารุณี
ข้าราชการบำนาญ

การอ่านและการเขียนเป็นกระบวนการของการรู้คิด
ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องสำคัญ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้เขียนซึ่งทำหน้าที่ส่งสาร
และฝ่ายผู้อ่านซึ่งทำหน้าที่รับสาร
การสื่อสารนี้อาศัยภาษาที่ประกอบด้วย **คำ วลี และประโยค**
เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายจากผู้เขียนถึงผู้อ่าน
การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จเพียงไรขึ้นอยู่กับการณ์ที่ผู้เขียน
จะสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจนเพียงไร และขึ้นอยู่กับผู้อ่านว่า
จะสามารถทำความเข้าใจความหมายนั้นได้ถูกต้องมากน้อยเพียงไร

ในการเขียนแต่ละครั้ง ผู้เขียน
ย่อมต้องมีจุดมุ่งหมายว่าจะเขียนอะไร
เพื่ออะไร เพื่อใคร และเขียนในลักษณะใด
ในเบื้องต้นผู้เขียนอาจจะตั้งจุดมุ่งหมาย
กว้างๆ ในการเขียนว่า ต้องการให้ความ
บันเทิง หรือต้องการให้ความรู้ แล้วเลือก
ลักษณะหรือรูปแบบการเขียนที่สอดคล้อง
เหมาะสม ซึ่งจะทำให้จุดมุ่งหมายนั้นบรรลุผล
ตามความถนัดและความสนใจของตน เช่น
**ผู้เขียนอาจเลือกเขียนนวนิยายหรือ
เรื่องสั้น** เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความบันเทิง
หรือเลือกเขียนบทความ เรียงความ
รายงาน หรือเขียนเป็นหนังสือที่ประกอบด้วย

เนื้อหาหลายบทหลายตอน เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในกรณีที่
ผู้เขียนเขียนเรื่องบันเทิงคดี จะเป็นนวนิยายหรือเรื่องสั้น หรือในรูปแบบใดที่เป็นไป
เพื่อความบันเทิง ขณะที่ผู้เขียนคิดวางแผนเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร
พฤติกรรมของตัวละคร เหตุการณ์ต่างๆ บทสนทนา แก่นเรื่อง เป็นต้น รายละเอียด
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานเหล่านั้น ทั้งสิ่งที่เป็นข้อมูล ข้อเท็จจริง สิ่งสมมุติ
พร้อมกับจุดมุ่งหมายในระดับรายละเอียด จะเกิดขึ้นตามมาในลักษณะที่เป็นเหตุผล
เพื่อให้เรื่องราวดำเนินไปตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง มีความสมเหตุสมผล น่าเชื่อถือ
และน่าสนใจ การที่นวนิยายหรือเรื่องสั้นเรื่องหนึ่งๆ จะบรรลุผลสำเร็จอย่างดี ผู้เขียน
จำเป็นต้องศึกษาหาความรู้อย่างกว้างขวาง ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อนำมา
ปูพื้นฐานเกี่ยวกับฉาก ตัวละคร และเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เพื่อให้
ผู้อ่านได้รับทั้งอารมณ์รสและสุนทริยรส และบรรลุถึงแก่นเรื่อง อันเป็นจุดมุ่งหมาย
สำคัญที่แทรกซ่อนอยู่ภายใต้จุดมุ่งหมายใหญ่ที่ต้องการให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน

ผู้เขียนเรื่องในแนwbันเทิงคดีจึงสำเนียงกว่า งานเขียนของตนแม้จะเป็นเรื่อง
สมมุติที่เสกสรรปั้นแต่งขึ้น เพื่อให้ความบันเทิงเป็นหลักใหญ่ แต่ก็จะต้องให้สิ่งอื่นๆ แก่

ผู้อ่านด้วย ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง
อาจจะเป็นความรู้ที่เฉพาะเจาะจงหรือ
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม
เป็นต้น ความคิดและสติปัญญาที่
เกี่ยวข้องกับการมองปัญหา การแก้ปัญหา
การใช้เหตุผล ความเฉลียวฉลาด ความฉลาด
ความเจ้าเล่ห์ เป็นต้น และอารมณ์
ความรู้สึกร่างกาย ทั้งที่ดีและชั่วร้าย สิ่งต่างๆ
เหล่านี้จะอยู่ในแผนงานและจุดมุ่งหมาย
ระดับรายละเอียดของผู้เขียนหรือไม่ก็ตาม
ผู้อ่านย่อมได้รับผลกระทบมากหรือน้อย
ต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้อ่านแต่ละคน

ในกรณีที่ผู้เขียนเขียนเรื่อง

ประเภทร่ำคดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องให้ความรู้ทั่วไป หรือเป็นเรื่องที่เน้นหนัก
ทางวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือเกี่ยวกับหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้เขียนย่อมมี
จุดมุ่งหมายทั้งในระดับกว้างและในระดับแคบลง ในระดับกว้างเพื่อเป็นการให้ความรู้
เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ในระดับที่แคบลงหรือที่แฝงอยู่อาจเพื่อต้องการชักจูงโน้มน้าวผู้อ่าน
ให้เห็นคล้อยตามเกี่ยวกับสาระความรู้ แนวคิด หรือบุคคลที่ผู้เขียนกล่าวถึง ไม่ว่าจะ
จะเป็นไปในทางยกย่อง หรือเยาะเย้ยถากถางเกี่ยวกับเรื่องนั้นหรือเกี่ยวกับบุคคลนั้น
ก็ตาม ในการวางแผนการเขียน ผู้เขียนย่อมจะต้องคิดพิจารณาถึงเค้าโครงเรื่อง รูปแบบ
หรือวิธีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระ การเรียงลำดับเนื้อหา การอธิบายความ การให้
ตัวอย่าง การวิเคราะห์ การเปรียบเทียบ เป็นต้น การขึ้นต้น และการลงท้าย รวมถึง
การสร้างอารมณ์ความรู้สึกทางด้านใดด้านหนึ่งให้แก่ผู้อ่าน เพื่อให้เนื้อหาสาระความรู้ที่
ต้องการนำเสนอมีความชัดเจน และบรรลุจุดมุ่งหมายทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ

ผู้เขียนเรื่องในแนวสารคดีจึงสำเนียงเช่นเดียวกับผู้เขียนแนวบันเทิงคดีว่า นอกเหนือจากความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการให้ผู้อ่านได้รับโดยตรงแล้ว งานเขียนของตนจะให้สิ่งอื่นแก่ผู้อ่านด้วย เกี่ยวกับความคิดและสติปัญญาในการมองเห็น เหตุและผล ในการจำแนกแยกแยะ ในการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่าง เป็นต้น รวมถึงอาจจะไปกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกและความเชื่อบางอย่างด้วยไม่มากนัก

งานเขียนทั้งสองลักษณะใหญ่ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะเกิดจากจุดมุ่งหมายที่ชัดแจ้งหรือไม่ชัดแจ้ง จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจจากผู้เขียน หรือเกิดจากอคติของผู้เขียน โดยจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม จึงให้ความรู้ ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน และให้ความคิด สติปัญญา อารมณ์ความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมแก่ผู้อ่านมากหรือน้อยตามลักษณะธรรมชาติของงานเขียนบันเทิงคดีหรือสารคดี ผู้อ่านที่อ่านเรื่องประเภทใดก็ตามควรมีความเข้าใจและตระหนักว่า แม้ขณะที่อ่านบันเทิงคดีเพื่อความเพลิดเพลินก็ดี หรืออ่านสารคดีเพื่อความรู้ก็ดี เรื่องบันเทิงคดีหรือสารคดีจะให้ความคิดและสติปัญญา ความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมแก่ผู้อ่านด้วย ผู้อ่านจึงมีสิทธิ์ที่จะคาดหวังจากงานเขียนประเภทใดก็ตามว่า ต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องหรือความบันเทิงที่สร้างสรรค์ ให้สติปัญญา เจตคติ และค่านิยมที่จะช่วยส่งเสริมผู้อ่านให้สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนาสังคมในทางใดทางหนึ่งตามความเหมาะสมแก่บทบาทและหน้าที่ของตน การที่ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติของงานเขียนและอิทธิพลที่งานเขียนมีแก่ผู้อ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านอ่านเรื่องบันเทิงคดีหรือสารคดีด้วยความคิดเชิงวิพากษ์ วิจารณ์เกี่ยวกับคุณค่าของงานเขียนนั้นๆ มองเห็นจุดเด่นหรือจุดด้อย ความสร้างสรรค์หรือไม่สร้างสรรค์ของงานเขียน รู้จักทำความรู้จักและเข้าใจผู้เขียน รู้เท่าทันความคิดและความเชื่อของผู้เขียน และตระหนักถึงจุดมุ่งหมายทั้งโดยตรงและโดยอ้อมของผู้เขียน ขณะที่อ่านเรื่องเหล่านั้น

ปฏิบัติและการตอบสนองในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อ่าน
 ต่องานเขียนประเภทต่างๆ ในเชิงประโยชน์และคุณค่า
 นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านโดยตรงแล้ว หากผู้อ่านจะสื่อสาร
 เป็นข้อมูลย้อนกลับไปให้ผู้เขียน ก็จะเป็นประโยชน์ มิใช่เพียงช่วยให้
 ผู้เขียนรู้ว่าผลงานของตนเป็นที่ชื่นชอบของผู้อ่านหรือไม่เท่านั้น
 ยังทำให้ทราบความต้องการ ความคาดหวังของผู้อ่าน
 และแนวทางที่จะพัฒนางานเขียนให้ดียิ่งขึ้นด้วย

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

เพื่อ เสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง

โดย...ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรีพร กาญจนการุณ
คณะศิลปศาสตร์ สายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ความสามารถในการอ่านหนังสือเป็นสิ่งที่ต้องการการพัฒนา เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์สูงสุดจากการอ่าน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ เกษม วัฒนชัย กล่าวถึงความมุ่งหวังเกี่ยวกับการอ่านที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีต่อคนไทยว่า การอ่าน มี 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนแรก อ่านเพื่อรู้ เพราะหนังสือคือธนาคารความรู้ที่มนุษย์สั่งสมมาเป็นเวลานาน

ขั้นที่สอง อ่านวิเคราะห์ พิจารณาสິงที่อ่านด้วยเหตุและผลแล้วรวบรวมเป็นคลังความรู้ของตนเอง

ขั้นที่สาม คือ นำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง
(<http://www.moe.go.th>)

ดร.ไสว บุญมา อดีตนักเศรษฐศาสตร์ธนาคารโลก ได้กล่าวว่า

“การอ่านเป็นเรื่องสำคัญเพราะไม่เพียงจะเป็นกุญแจไขความรู้ แต่จะขยายศักยภาพของมนุษย์”

(หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2551, หน้า 35)

นอกจากนี้ การอ่านหนังสือยังเป็นวิธีหนึ่งของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Continuing Learning) ให้มีความรู้และเข้าใจทันโลก ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันที่การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Rosemary Preston, 1999, p.564, 572) สิ่งที่สำคัญกว่านั้น คือ การอ่านยังสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงและความเจริญงอกงามให้ผู้อ่านได้อีกด้วย ดังที่ Judith Elkin คณบดีคณะ Computing, Information and English มหาวิทยาลัยเซินทรลิ่งแลนด์ นำข้อเขียนของ Spufford มารวมไว้ในหนังสือ Reading and Reader Development : the Pleasure of reading หน้า 3 ดังนี้

เราสามารถระลึกถึงการอ่านที่แสดงบทบาทการเปลี่ยนแปลง มีหลายครั้งเมื่อหนังสือพิเศษเล่มหนึ่งเสมือนเมล็ดพืชบริสุทธิ์ตกเข้ามาในจิตใจของเรา ซึ่งสมบูรณ์พร้อมสำหรับหนังสือนั้น เช่นเดียวกับน้ำที่หลอมรวมกับสารละลายกลายเป็นของเหลวอีกประเภทหนึ่ง และโดยกันที่นั้นเองที่เราเปลี่ยนไปทันทีที่การรับรู้อันกระฉ่างชัดเหมือนแก้วคริสตัลนับพันๆ ชิ้นของเราเองก่อตัวขึ้น ปัญญาที่เกิดขึ้นใหม่จากเรื่องที่เราอ่านก็จัดระเบียบชุดความรู้ทั้งหมดที่เราค้นพบภายใน เป็นความมั่นคงที่ประกายแสงออกมา . . . ชุดความรู้เหล่านั้นปลดปล่อยเราจากขอบเขตจำกัดของการมีเพียงชีวิตที่จำกัดอยู่กับทักษะเดียว ทำให้เราเห็นไกลออกไปจากกรอบของความจริงของเราเองเท่านั้น . . .

ทั้งนี้หนังสือถือเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคนให้มีอำนาจในตน (Self-Empowerment) นำตนเองได้ ด้วยเหตุที่การอ่านหนังสือจะพัฒนาความสามารถทางภาษา สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (Gregory J. Benner and other, 2005, p.250) บุคคลที่ขาดอำนาจในตนจะกำกับชีวิตตนเองไม่ได้ ต้องเป็นภาระภายใต้การนำของบุคคลอื่น ใช้ชีวิตตามกระแสสังคมโดยไร้จุดมุ่งหมาย อย่างเช่น วัยเด็กเรียนหนังสือตามความต้องการของพ่อแม่ วัยรุ่นเรียนหนังสือและทำกิจกรรมตามเพื่อน วัยผู้ใหญ่ประกอบอาชีพตามค่านิยมสังคม ทั้งที่ตนเองอาจจะมีคุณถนัดหรือความสามารถด้านอื่น ทว่าไม่กล้าที่จะนำชีวิตตนเอง (Self-Directing) และไม่สามารถจัดการปัญหาได้เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นไทยโดยส่วนใหญ่ จึงขาดความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรค (Adversity Quotient ; AQ) ดังจะเห็นได้จากกรณีนักเรียนและนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีมากฆ่าตัวตายเพียงเพราะผลการเรียนลดลงกว่าเดิมหรือผิดหวังจากความรัก และกรณีอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมอีกมากมาย

ดังนั้นผู้เขียนจึงได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านขึ้น ณ โรงเรียนวัดพุทธบูชา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อความมุ่งหวังที่จะเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองให้แก่ นักเรียน ซึ่งมีขอบข่ายของงานมุ่งโดยตรงเฉพาะกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยเหตุผลเนื่องจากงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษานำร่องในโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาการอ่านเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากทุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งโรงเรียนวัดพุทธบูชา เป็นโรงเรียนสังกัด สพฐ. แห่งหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากโครงการวิจัยให้เป็นพื้นที่ศึกษานำร่องดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการอ่านเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง โรงเรียนมีสถานที่ตั้งอยู่ที่เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ที่ก่อตั้งดำเนินการมากกว่า 40 ปี มีนโยบายเปิดรับนักเรียนทุกคนที่มีความพร้อมต้องการสมัครเล่าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการรับรองให้เป็นต้นแบบโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนดีใกล้บ้าน) (<http://www.superbk3.net/lab4/index.htm>)

ในการดำเนินการครั้งนี้ ได้รับสมัครผู้แนะนำการอ่านเข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งปรากฏว่ามีครูในโรงเรียนวัดพุทธบูชาให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 4 คน โดยเป็นครูบรรณารักษ์ 2 คน ครูสอนวิชาภาษาไทย 1 คน และครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ 1 คน ส่วนผลการประชาสัมพันธ์ และการรับสมัครนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดพุทธบูชา เข้าร่วมโครงการฯ นั้น พบว่ามีนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากการสมัครเข้าร่วมโครงการในเบื้องต้น จำนวน 39 คน นักเรียนเหล่านี้ให้ข้อมูลในภาพรวมว่า นอกจากจะร่วมกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานแล้วยังคาดหวังที่จะได้ฝึกฝน เพิ่มทักษะการอ่าน พัฒนาสติปัญญาความคิดวิเคราะห์ ทำให้รักการอ่านมากขึ้น และยังอยากจะรู้ถึงระดับพัฒนาการการอ่านของตนเองด้วย ทั้งนี้ปรากฏว่ามีนักเรียนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการพัฒนาการอ่าน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินการ รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน นักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วงมากกว่า 12 ปี ถึง 14 ปี ถึงร้อยละ 73 (จำนวน 22 คน) และร้อยละ 80 (จำนวน 24 คน) ของนักเรียนเหล่านี้มีเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3-4

สำหรับรูปแบบการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้น บังเกิดขึ้นได้จากการระดมความคิดร่วมกัน ในการสนทนากลุ่ม ประชุมหารือกันระหว่างครูผู้แนะนำการอ่าน และคณะผู้วิจัย ซึ่งจัดดำเนินการ 3 ช่วง ดังต่อไปนี้ คือ

ช่วงที่ 1 กิจกรรมยอตนักเล่าเรื่อง

ช่วงที่ 2 กิจกรรมยอตนักอ่าน

ช่วงที่ 3 กิจกรรมกลุ่มยอตนักอ่านเชิงประยุกต์

ช่วงที่ 1 กิจกรรมยอตนักเล่าเรื่อง

เป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านขั้นเบื้องต้น ซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

★ นักเรียนแต่ละคน จะมีครูผู้แนะนำการอ่านเป็นครูที่ปรึกษา ทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกเรื่องที่อ่าน การเขียนสรุปเนื้อเรื่องย่อ และปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการอ่านตลอดระยะเวลาในการทำกิจกรรม นอกจากนั้นครูผู้แนะนำการอ่าน จะจดบันทึกย่อเกี่ยวกับปัญหาและพัฒนาการการอ่านของนักเรียนแต่ละคนที่เป็นที่ปรึกษา

★ ให้นักเรียนเลือกหนังสืออ่านตามอัธยาศัย โดยเลือกได้อย่างเสรีตามความสนใจ (เลือกอ่านได้มากกว่าหนึ่งเรื่อง) ทั้งนี้ นักเรียนสามารถใช้เวลากับกิจกรรมการอ่านนี้ 3-4 สัปดาห์ และขอคำปรึกษาจากครูผู้แนะนำการอ่านได้

★ หลังจากให้นักเรียนอ่านเสร็จแล้ว ให้นักเรียนเลือกเรื่องที่ชอบมากที่สุดเขียนสรุปเนื้อเรื่องโดยย่อๆ ลงในแบบบันทึกที่ได้รับ และนำเสนอครูผู้แนะนำการอ่าน หรือครูที่ปรึกษาของตนเอง

★ ครูผู้แนะนำการอ่านนัดให้นักเรียนเข้าร่วมวงสนทนาในกลุ่มเพื่อนๆ โดยแต่ละคนเล่าเรื่องที่ตนได้เลือกไว้ให้เพื่อนๆ ในวงสนทนาฟัง โดยให้เวลาเล่าประมาณคนละ 10 - 15 นาที

★ นักเรียนร่วมประเมินให้คะแนนเพื่อนๆ และประเมินตนเอง

★ ครูผู้แนะนำการอ่านประเมินจัดลำดับนักเรียนนักเล่าเรื่องยอดเยี่ยม โดยประเมินจากบันทึกข้อเขียนและการเล่าเรื่องของนักเรียนประกอบกัน

★ มอบรางวัล “ยอดนักเล่าเรื่อง” โดยมีทั้งรางวัล “ยอดนักเล่าเรื่อง Popular Vote” เป็นรางวัลที่ได้จากการประเมินของกลุ่มเพื่อนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม และรางวัล “นักเล่าเรื่องยอดเยี่ยม” ซึ่งเป็นรางวัลที่ได้จากการประเมินของครูที่ปรึกษา/ครูผู้แนะนำการอ่าน

ช่วงที่ 2 กิจกรรมยอดนักอ่าน

เป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านขั้นสูง ซึ่งมีรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ประชุมกลุ่มนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด โดยครูผู้แนะนำการอ่านและคณะผู้วิจัยร่วมกันบรรยายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการอ่าน เพื่อนำสู่การเป็น “ยอดนักอ่านเชิงวิจารณ์ ยอดนักอ่านตีความ และยอดนักอ่านเชิงสร้างสรรค์”

๑) นักเรียนและครูผู้แนะนำการอ่าน ปรีกษาหารือร่วมกันเพื่อเลือกและกำหนดหนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งต่างเห็นพ้องกันว่ามีความเหมาะสม โดยกำหนดให้นักเรียนมีเวลาอ่านภายในเวลา 3 - 4 สัปดาห์ ทั้งนี้ในระหว่างการอ่านหนังสือ นักเรียนสามารถขอคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษาหรือครูผู้แนะนำการอ่านได้ หลังจากอ่านเสร็จแล้วให้นักเรียนเขียนตอบคำถาม ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงความเห็นในเชิงวิจารณ์ ตีความ และสร้างสรรค์ โดยเขียนตอบคำถามลงตามแบบฟอร์มในแบบบันทึกการอ่านที่ได้รับ ซึ่งครูผู้แนะนำการอ่านจะแจกให้ในภายหลังเมื่อนักเรียนแจ้งว่าได้อ่านหนังสือเสร็จเรียบร้อยแล้ว และให้นักเรียนนำแบบบันทึกการอ่านดังกล่าวมาส่งพร้อมนัดสนทนาเกี่ยวกับคำถามคำตอบเหล่านี้กับครูที่ปรึกษาหรือครูผู้แนะนำการอ่านของตนเอง

๑) ครูผู้แนะนำการอ่านประเมินผลทักษะการอ่านขั้นสูงของนักเรียนแต่ละคน และให้คะแนน พร้อมทั้งร่วมเป็นกรรมการตัดสินการประกวดผล “ยอดนักอ่าน”

๑) มอบรางวัล “ยอดนักอ่านเชิงวิจารณ์ ยอดนักอ่านตีความ และยอดนักอ่านเชิงสร้างสรรค์” พร้อมใบเกียรติบัตรยอดนักอ่าน

ช่วงที่ 3 กิจกรรมกลุ่มยอมนักอ่านเชิงประยุกต์

เป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านขั้นประยุกต์ โดยมีรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑ แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ โดยแต่ละกลุ่มจะมีครูผู้แนะนำการอ่านเป็นที่ปรึกษาประจำกลุ่ม

๒ ครูผู้แนะนำการอ่านประจำกลุ่มร่วมกับกลุ่มนักเรียน ช่วยกันเลือก กำหนดรายชื่อหนังสือเพื่อให้อ่านประจำกลุ่ม โดยเริ่มต้นอย่างน้อยกลุ่มละ 5 เรื่อง

๓ นักเรียนในกลุ่มเขียนหนังสือเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสอ่านหนังสือทุกๆ เรื่องภายในเวลา 3 - 4 สัปดาห์ ทั้งนี้ในระหว่างการอ่านหนังสือ นักเรียนสามารถขอคำปรึกษาจากครูที่ปรึกษาประจำกลุ่ม/ครูผู้แนะนำการอ่านประจำกลุ่มได้ตลอดเวลา

๔ หลังจากนักเรียนได้อ่านหนังสือเหล่านี้เสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนในกลุ่มร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดว่า ข้อมูลความรู้ที่ได้จากการอ่านครั้งนี้ กลุ่มของตนจะประยุกต์นำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร และให้อาศัยข้อมูลความรู้จากการอ่านหนังสือดังกล่าวมาเขียนแผนโครงงาน 1 โครงงาน โดยเน้นให้เป็นแผนโครงงานที่เอื้อหรือสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้โดยมีตัวอย่างแบบฟอร์มการเขียนแผนโครงงานให้นักเรียนทุกกลุ่ม

กรณีที่นักเรียนเห็นว่าข้อมูลจากหนังสือที่อ่านนั้นยังไม่ครอบคลุม หรือไม่เพียงพอ นักเรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมโดยสามารถนำเสนอรายชื่อหนังสือเรื่องอื่นๆ ที่นักเรียนพิจารณาเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาอ่านเพิ่มเติม หรือนักเรียนอาจค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้จากสื่อการอ่านในรูปแบบต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ ทั้งนี้กิจกรรมทุกขั้นตอน นักเรียนสามารถปรึกษาครูผู้แนะนำการอ่านได้ตลอดเวลา

๖ เมื่อเขียนแผนโครงงานเรียบร้อยแล้ว ให้นักเรียนนำแผนโครงงานส่งต่อครูผู้แนะนำการอ่านประจำกลุ่มต่อไป

๖ ประชุมกลุ่มนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ให้ตัวแทนของแต่ละกลุ่มนำเสนอแผนโครงงานโดยใช้สื่อโปรแกรมคอมพิวเตอร์นำเสนอ

๖ มอบรางวัล “กลุ่มยอดเยี่ยมผู้อ่านเชิงประยุกต์”

ทั้งนี้ครูผู้แนะนำการอ่าน กับคณะผู้วิจัยร่วมกันประเมินผล ให้คะแนนกับโครงงานที่นำเสนอ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแผนโครงงานดังนี้คือ (1) แผนโครงงานที่นำเสนอ นั้นต้องสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้มากที่สุด (2) แผนโครงงานที่นำเสนอ นั้นต้องมีการนำข้อมูลความรู้ที่ได้จากหนังสือที่นักเรียนอ่านมาประยุกต์มากที่สุด

จากรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดังกล่าวข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่า

ช่วงที่ 1 กิจกรรมยอตนักเล่าเรื่องนั้น ถือเป็นกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านเบื้องต้น นั่นคือ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่าน การสรุปจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่อง โดยวิธีการเล่าเรื่องที่อ่าน เน้นให้นักเรียนมีเสรีภาพในการเลือกสื่อการอ่าน ในขอบเขตการให้คำปรึกษาของครูผู้แนะนำการอ่าน

ช่วงที่ 2 กิจกรรมยอตนักอ่าน ถือเป็นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านขั้นสูง เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านเชิงวิจารณ์ ตีความ และสร้างสรรค์ โดยใช้เทคนิคการตั้งคำถาม และให้นักเรียนตอบคำถามอันเกี่ยวเนื่องจากหนังสือที่อ่าน

ช่วงที่ 3 กิจกรรมกลุ่มยอตนักอ่านเชิงประยุกต์ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะ สามารถประยุกต์เนื้อเรื่องจากการอ่านสู่การนำไปใช้ประโยชน์ เน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมกลุ่ม ภายใต้การสังเกตและการให้คำปรึกษาของครูผู้แนะนำการอ่าน

นอกจากนั้นโครงการฯ ยังจัดให้มีการประเมินทักษะการอ่าน เพื่อแจ้งให้นักเรียนแต่ละคนที่เข้าร่วมในโครงการฯ ได้ทราบและพัฒนาตนเองต่อไป ซึ่งผลของการสังเกต และบันทึกพฤติกรรมนักเรียนของครูผู้แนะนำการอ่าน ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม ปรากฏว่า ครูผู้แนะนำการอ่านเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถอ่านสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ แต่ยังขาดทักษะการวิเคราะห์เรื่อง และส่วนใหญ่ไม่มีความเห็นว่าการส่งเสริมการอ่านทำให้นักเรียนกระตือรือร้นในการอ่านเพื่อการเรียนรู้เพิ่มขึ้น อ่านหนังสือหลากหลายมากขึ้น เข้าห้องสมุดมากขึ้น

ท้ายที่สุดของการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ได้ค้นพบประเด็นสำคัญที่น่าสนใจยิ่ง คือ ผลการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจในตนเอง (Self-Empowerment) ของนักเรียนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ ทั้งก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรม โดยใช้แบบวัดการรับรู้การเสริมพลังอำนาจในตนเองของโครงการวิจัยฯ ปรากฏว่านักเรียนมีการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมพลังอำนาจในตนเองหลังการดำเนินกิจกรรมในระดับสูงกว่าก่อนการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างมีนัยสำคัญฯ (จรีพร กาญจนการุณ, 2555, หน้า 102) ซึ่งสรุปได้ว่ากิจกรรมส่งเสริมการอ่านในโครงการฯ ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับการเสริมพลังอำนาจในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างบรรลุสัมฤทธิ์ผล ดังเช่นที่นักปราชญ์ Francis Bacon กล่าวว่า “Reading Make the Full man” (<http://www.engtest.net/>) คือเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยความรู้ สติปัญญา ความสามารถ และความดี ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต การอ่านจึงเป็นทักษะสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทำให้เป็นคนโดยสมบูรณ์

บรรณานุกรม

- จรีพร กาญจนการุณ. (2555). การพัฒนาการอ่านของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตนเอง รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ. (2551) “ผ่ามุมคิด ดร.ไสว บุญมา อดีตนักเศรษฐศาสตร์ เวิลด์แบงก์ การตอบแทนสังคมเป็นแนวคิดที่ไม่มีวันล้าสมัย” วันที่ 25 กันยายน
- Benner, Gregory J. et. al. (2005). “The Relationship Between the Beginning Reading Skills and Social Adjustment of a General Sample of Elementary Aged Children” *Education and Treatment of Children*. 28(3): 35-48.
- Preston, Rosemary.(1999). “Critical Approaches to Lifelong Education” *Education, Equity and Transformation*. Dordrecht, The Netherlands : Kluwer Academic Press.

เกมเศรษฐีอาเซียน

: รู้การเรียนรู้รู้คู่ประชาคมอาเซียน (1)

โดย...ปรีชากร ภาชนะ และ ภักดิ์สันนันทน์ ชำนาญ
โรงเรียนภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30

เราทราบดีว่าภายในปี 2558 อีกไม่กี่ปีข้างหน้า
ประเทศสมาชิกในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(ASEAN) จะจับเคเลี่ยนรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน
เพื่ออำนวยความสะดวกในการบรรลุตามเป้าหมาย
และยังประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนชาวอาเซียน

ดังนั้นประเทศสมาชิกอาเซียนจึงมีหน้าที่และดำเนินการเตรียมความพร้อม
สำหรับประชาชนและทุกภาคส่วนให้เกิดความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและ
ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน :
2554) จากการสำรวจความรู้สึกและความรู้พื้นฐานของประชาชนในประเทศสมาชิก
อาเซียนที่มีต่อการร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียน ทำให้พบข้อมูลที่สะท้อนว่าคนไทย
มีความรู้พื้นฐานและความรู้สึกต่อการเป็นอาเซียนเพียงลำดับที่ 8 จากการสำรวจ
ข้อมูลในประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ (ศิริวรรณ อาจศรี, 2555) โรงเรียน
ภูเขียวจึงตระหนักเห็นความสำคัญและถือว่าเป็นหน้าที่ในการสนับสนุน ส่งเสริมและ
จัดหลักสูตรการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืนและ
เริ่มดำเนินการทั้งในระดับโรงเรียนและระดับชั้นเรียน โดยประกาศเป็นจุดเน้น
คุณภาพของโรงเรียนในปีการศึกษา 2555 คณะผู้เขียนจึงจัดทำโครงการเยาวชนไทย
เยาวชนอาเซียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะสร้างกระบวนการและสื่อการเรียนรู้
เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาและสร้างห้องเรียนต้นแบบการบูรณาการการเรียนการสอน
อาเซียนศึกษาในโรงเรียน ซึ่งการจัดทำโครงการดังกล่าวเป็นความร่วมมือของครูที่ปรึกษา
และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 กรอบแนวคิดของการดำเนินงานเน้นการมีส่วนร่วม
และการบูรณาการการเรียนรู้อาเซียนศึกษาร่วมกันทั้งครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียน
เกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน มีความมุ่งมั่นในการทำงานและ
มีจิตสาธารณะ รวมทั้งนักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญด้านการคิดและด้านการสื่อสาร
เพื่อความเข้าใจ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
เพื่อให้การดำเนินการบรรลุเป้าหมายของโครงการจึงดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นวางแผน

จัดประชุมวางแผน กำหนดกรอบการทำงานและสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งกำหนดกรอบเนื้อหาของอาเซียนศึกษา ออกแบบสื่อการเรียนรู้ จัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการและการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โดยจัดประชุมในช่วงชั่วโมงโฮมรูม ในชั้นตอนนี้ใช้เวลาค่อนข้างนานพอสมควรในการวางแผนงาน โดยตลอดระยะเวลา 1 เดือนมีการประชุมสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวม 4 ครั้ง ซึ่งผลที่ได้จากการประชุมเป็นที่น่าพอใจ เนื่องจากทำให้เราได้แนวคิดและรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ที่ไม่เหมือนใคร อีกทั้งการเปิดโอกาสให้นักเรียนนำเสนอแนวคิดและรูปแบบของสื่อ ทำให้ได้รูปแบบของสื่อการเรียนรู้สำหรับนำไปใช้สอนอาเซียนศึกษาในโรงเรียน คือ “เกมเศรษฐีอาเซียน” ซึ่งจัดทำจำนวน 8 ชุด บทสรุปของชั้นตอนนี้ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความเข้าใจและมีแนวปฏิบัติของโครงการไปในทิศทางเดียวกัน ทุกคนที่ร่วมโครงการสามารถบริหารจัดการเวลาและงานได้อย่างเหมาะสมกับภาระงานและการเรียนในช่วงปกติ

ขั้นตอนการดำเนินการเรียนรู้

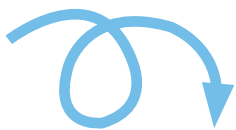
ขั้นตอนนี้ดำเนินการจัดทำเกมเศรษฐีอาเซียนตามแบบที่กำหนดไว้ โดยมีการกำหนดเวลาในการทำงานร่วมกันทั้งครูและนักเรียนในช่วงโฮมรูมและขออนุญาตโรงเรียนจัดกิจกรรมการสร้างสื่อในวันหยุด ภาระงานที่สำคัญในขั้นนี้ คือ กิจกรรมการสืบค้นข้อมูล โดยกำหนดรูปแบบของสื่อให้มีความสอดคล้องกับกรอบเนื้อหาสาระอาเซียน มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ในระหว่างการทำกิจกรรมครูต้องเอาใจใส่ อำนวยความสะดวก และร่วมทำงานไปพร้อมกับนักเรียน โดยโอกาสนี้ทำให้ครูประเมินความก้าวหน้าของการทำงานและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน บ่อยครั้งที่พบว่าเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการสืบค้น การเลือกใช้วัสดุที่มีความเหมาะสม การบริหารงบประมาณของโครงการ ทำให้ครูได้เรียนรู้กระบวนการคิดและวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานของนักเรียน การปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการทำงาน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และความรู้เกี่ยวกับอาเซียนชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนักเรียนมีความรู้เชิงลึกจากการสืบค้นและเกิดกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น

“เมื่อนักเรียนคลายความกังวลและมีความระมัดระวังในการทำงาน จะส่งผลให้นักเรียนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ผลงาน ได้เกินกว่าที่ครูคาดการณ์ไว้”

แนะนำเสนอผลงาน

จัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้อาเซียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ในวันที่ 8 สิงหาคม 2555 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานที่จัดร่วมกันทั้งโรงเรียนเนื่องในโอกาสวันกำเนิดอาเซียน โดยมีผู้เข้าร่วมงานเป็นนักเรียนและครูโรงเรียนภูเขียวและนักเรียนจากโรงเรียนอื่นที่สนใจ กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะได้ทดลองใช้สื่อ “เกมเศรษฐกิจอาเซียน” ซึ่งมีจำนวน 8 ชุด แต่ละชุดเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเทศไทยและใช้สกุลเงินไทยในการเล่นเกมนี้นี้และมีนักเรียนแกนนำเป็นนายธนาคารควบคุมการเล่นเกมนี้อีกจำนวน 15 คน จากการทำกิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จในหลายส่วน ระหว่างการนำเสนอผลงานนักเรียนสนุกในการนำเสนอผลงานและมีความมั่นใจในการพูดสื่อสารเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจกิจกรรมและเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้ที่ตนเองสร้างขึ้น อีกทั้งจำนวนนักเรียนเข้าร่วมเกินกว่าเป้าหมายและผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจและมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม จึงส่งผลให้นักเรียนแกนนำมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้นและมีความมุ่งมั่นในการทำงาน โดยวางแผนและตั้งใจที่จะพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ให้สมบูรณ์และมีรูปแบบของสื่อที่หลากหลายเพื่อการนำไปเผยแพร่เป็นแบบอย่างต่อไป

ขั้นตอนนี้เรายังดำเนินการเผยแพร่ผลงานไปจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยจัดฐานการเรียนรู้อาเซียนศึกษา ให้นักเรียนแกนนำเป็นผู้ดำเนินการตามกติกาของเกมเศรษฐกิจ โดยแบ่งเป็น 10 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะเล่นเกมเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ รวมทั้งการนำเสนอและสาธิตสื่อการเรียนรู้กับคณะศึกษาดูงาน รวมทั้งตัวอย่างเกมเศรษฐกิจอาเซียนให้กับโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนที่ศึกษาดูงานเพื่อเผยแพร่ความรู้และแนวคิดของการทำสื่อสำหรับนำไปใช้อย่างกว้างขวางต่อไป

ขั้นการสะท้อนผลและปรับปรุง

จัดประชุมครูและนักเรียนร่วมกันหลังจากการทำกิจกรรมในวันอาเซียนของโรงเรียน โดยร่วมกันสรุปผลการดำเนินการและนำเสนอแนวทางหรือประเด็นที่จะต้องแก้ไขเกมเศรษฐีอาเซียน โดยมีสองส่วนที่จะต้องแก้ไขคือ

นักเรียนแกนนำควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนมากขึ้น เพราะบทเรียนที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม พบว่า นักเรียนแกนนำขาดความมั่นใจ ไม่สามารถตอบคำถามจากผู้เล่นได้ ซึ่งทำให้นักเรียนได้แก้ไขตนเอง และศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนลึกซึ้งมากขึ้น

2

การปรับปรุงสื่อ เช่น ขนาดอักษรที่มีขนาดเล็กเกินไป รูปภาพไม่ชัด จำนวนเงินที่ใช้ในแต่ละกระดานมีไม่เพียงพอ กล่องสำหรับเก็บ และรูปแบบกระดานที่จะจัดทำให้ครบทั้ง 10 ประเทศ และใช้สกุลเงินตราของแต่ละประเทศ เป็นต้น สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้นักเรียนเกิดแนวคิดและแนวทางในการปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดทำคู่มือการเล่นเกมเศรษฐกิจอาเซียนเพื่อให้ผู้นำเอสื่อไปใช้มีความสะดวกและสามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง

ข้อสรุปที่ได้จากขั้นตอนนี้ทำให้เกิดวงจรการปฏิบัติงานไปสู่ขั้นพัฒนาและปรับปรุงสื่อเพื่อให้สมบูรณ์ ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้เผยแพร่เป็นต้นแบบได้

ผลผลิตสำคัญที่ได้จากการจัดทำโครงการนี้คือ

เกมเศรษฐีอาเซียนของแต่ละประเทศ

ซึ่งเป็นผลงานที่สะท้อนให้เห็นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และทักษะในการทำงานเป็นทีมของนักเรียน ทำให้เกิดสื่อการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างและน่าสนใจ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเกมนี้สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม ความชอบของนักเรียนและวิธีการเล่นไม่ยุ่งยากและมีผู้เล่นหลายคน และสามารถเชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาผ่านกิจกรรมได้เป็นอย่างดี บทเรียนสำคัญของโครงการนี้คือให้ความสำคัญของ กระบวนการทำงานและการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดบริบทการเรียนรู้ รูปแบบที่แตกต่างจากประสบการณ์การเรียนรู้เดิมของนักเรียน ทั้งครู และนักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันและนักเรียนมีบทบาท ของการเป็นผู้นำ ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและเกิดทักษะ การพูดนำเสนอเพื่อการสื่อสารได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลงานของนักเรียนถูกนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนอื่นๆ อย่างแพร่หลาย บทความนี้ได้นำเสนอกระบวนการ ทำงานและผลผลิตของโครงการ ซึ่งความสำเร็จจากการใช้สื่อนี้ในการเรียน การสอนส่งผลให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองและมีความมุ่งมั่น ในการทำงานเพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพ แต่บทความนี้ยังไม่ได้นำเสนอถึง รายละเอียดของสื่อที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา อย่างไรและสื่อนี้ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิก อาเซียนอย่างไรและการเล่นเกมเศรษฐีอาเซียนบูรณาการกับการสอน คณิตศาสตร์อย่างไร ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอเป็นบทความต่อเนื่องในฉบับ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554).

ก้าวสู่อาเซียน Towards ASEAN. พิมพ์ครั้งที่1.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ศิริวรรณ อาภาศรี. (2555). เอกสารประกอบการสัมมนา

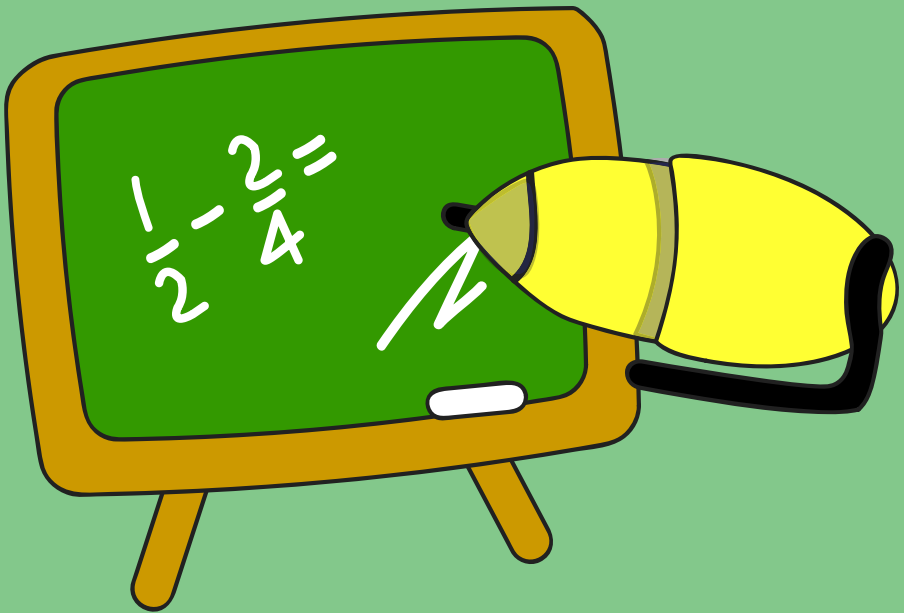
และอบรมครูเรื่องการขับเคลื่อนการเรียนการสอน

อาเซียนศึกษาในโรงเรียน. เอกสารอัดสำเนา.

มีนาคม 2555.

ความล้มป็นธระนว่า
Model Method
และ Algebraic Method

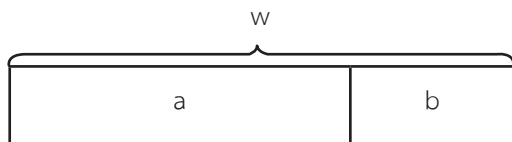

โดย...เสนห์ หมายจากกลาง
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3

จากบทความในวารสารวิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ.2556 (หน้า 16 – 27) ผู้เขียนได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาความคิดเชิงพีชคณิต โดยใช้ Model Method หรือที่เรียกว่า “Bar Model” ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะ ได้แก่

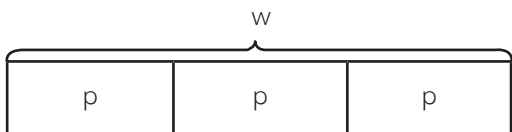
1. The Part-Whole Model
2. The Comparison Model
3. The Change Model

ในบทความดังกล่าวได้อธิบายถึงแนวคิดในแต่ละลักษณะ พร้อมกับยกตัวอย่างประกอบพอเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา เพื่อความชัดเจนในการนำรูปแบบการแก้ปัญหาโดยใช้ “Model Method” ไปใช้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้นักเรียนเกิดความคิดเชิงพีชคณิต (Algebraic Thinking) อย่างแท้จริง และมีความมั่นใจในการแก้โจทย์ปัญหาต่างๆ ตามสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ สามารถสร้างสมการขึ้นมาแก้สถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนได้ บทความชิ้นนี้จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง Model Method ที่ถือว่าเป็นพื้นฐานและเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างให้นักเรียนได้เกิดความคิดเชิงพีชคณิต และเข้าใจถึงวิธีการแก้ปัญหาที่เรียกว่า “Algebraic Method” ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เห็นความเชื่อมโยงของแนวคิดทั้งสอง ก่อนอื่นเรามาศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากตัวอย่างดังต่อไปนี้

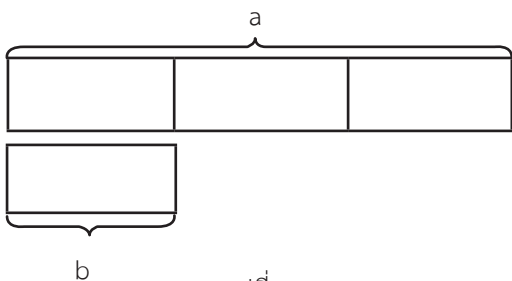
รูปที่ 1

จากรูปที่ 1 จะได้ว่า $w = a + b$

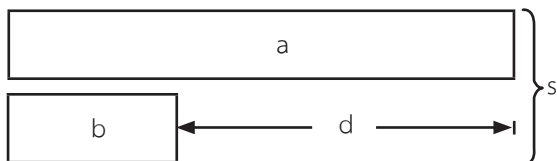
รูปที่ 2

จากรูปที่ 2 จะได้ว่า $w = p + p + p = 3p$

รูปที่ 3

จากรูปที่ 3 จะได้ว่า $a : b = 3 : 1$ หรือ $a = 3b$

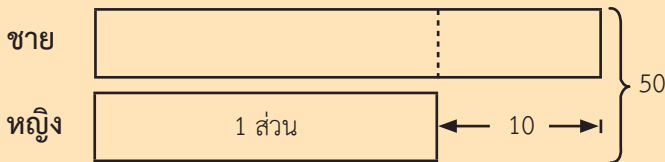
รูปที่ 4

จากรูปที่ 4 จะได้ว่า $d = a - b$ หรือ $s = a + b$

จากรูปที่ 1 ถึงรูปที่ 4 เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ครูผู้สอนจะต้องสร้าง มโนทัศน์ที่ถูกต้องให้กับนักเรียนได้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจากข้อมูลที่ โจทย์กำหนดมาให้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด Algebraic Method โดยอาศัย แนวคิด Model Method เป็นตัวเชื่อมโยง ขอให้ผู้อ่านลองศึกษาสถานการณ์ปัญหา ตามตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 โรงเรียนแห่งหนึ่งมีนักเรียนทั้งหมด 50 คน ถ้าโรงเรียนนี้มีจำนวน นักเรียนชายมากกว่าจำนวนนักเรียนหญิงอยู่ 10 คน จงหาว่ามีนักเรียนหญิง จำนวนกี่คน

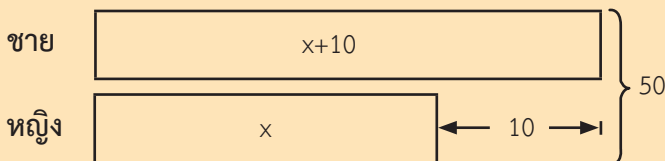
Model Method

จากรูปจะเห็นว่า 2 ส่วน เท่ากับ 40 ($50-10$) ดังนั้น 1 ส่วน เท่ากับ 20 นั่นคือ มีนักเรียนหญิง เท่ากับ 20 คน

Algebraic Method

แบบที่ 1

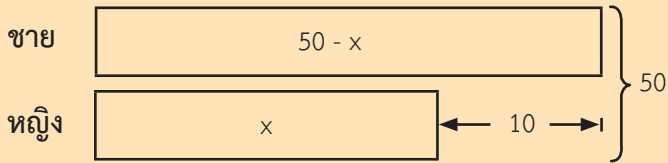

กำหนดให้ นักเรียนหญิง มีจำนวน X คน ดังนั้น

จะมีนักเรียนชาย จำนวน $X+10$ คน

จากรูปจะเห็นว่า $(X+10) + X = 50$ ดังนั้น โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 20$ นั่นคือ นักเรียนหญิงมีจำนวน 20 คน

แบบที่ 2

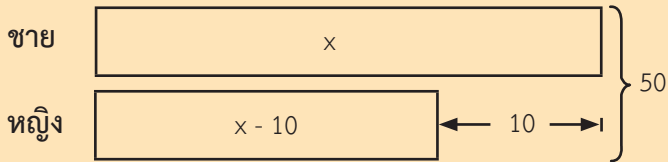

กำหนดให้นักเรียนหญิง มีจำนวน X คน

ดังนั้นจะมีนักเรียนชาย จำนวน $50 - X$ คน

จากรูปจะเห็นว่า $(50 - X) - X = 10$ ดังนั้น โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 20$
นั่นคือ นักเรียนหญิงมีจำนวน 20 คน

แบบที่ 3

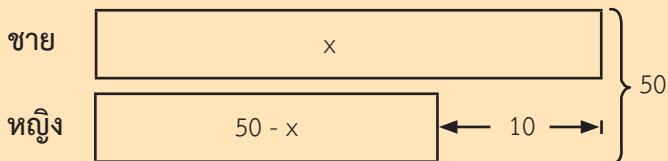

กำหนดให้นักเรียนชายมีจำนวน X คน

ดังนั้นมีจำนวนนักเรียนหญิง จำนวน $X - 10$ คน

จากรูปจะเห็นว่า $X + (X - 10) = 50$ ดังนั้น โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 30$
แสดงว่านักเรียนชายมีจำนวน 30 คน นั่นคือนักเรียนหญิงมีจำนวน 20 คน

แบบที่ 4

กำหนดให้นักเรียนชาย มีจำนวน X คน

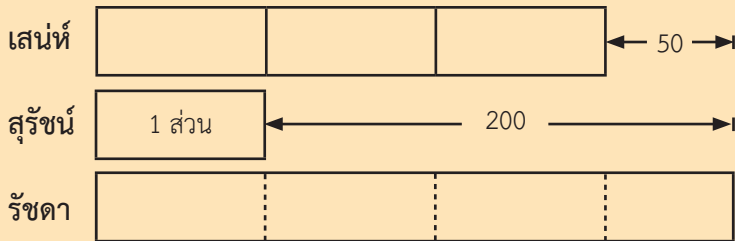
ดังนั้นจะมีนักเรียนหญิง จำนวน $50 - X$ คน

จากรูปจะเห็นว่า $X - (50 - X) = 10$ ดังนั้น โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 30$
แสดงว่านักเรียนชายมีจำนวน 30 คน นั่นคือนักเรียนหญิงมีจำนวน 20 คน

ตัวอย่างที่ 2

เสนห์มีเงินเป็น 3 เท่าของสุรชัย และสุรชัยมีเงินน้อยกว่ารัชดาอยู่ 200 บาท แต่รัชดามีเงินมากกว่าเสนห์อยู่ 50 บาท จงหาว่าทั้งสามคนมีเงินรวมกันทั้งหมดกี่บาท

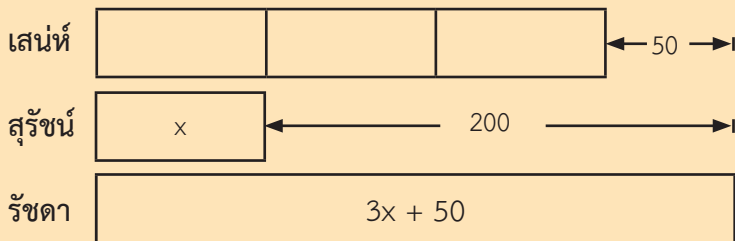
Model Method

จากรูปจะเห็นว่า 2 ส่วน เท่ากับ 150 ($200 - 50$) ดังนั้น 1 ส่วน เท่ากับ 75 นั่นคือ เสนห์มีเงิน 225 บาท สุรชัยมีเงิน 75 บาท และรัชดามีเงิน 275 บาท ดังนั้นจำนวนเงินทั้งหมดเท่ากับ 575 บาท

Algebraic Method

แบบที่ 1

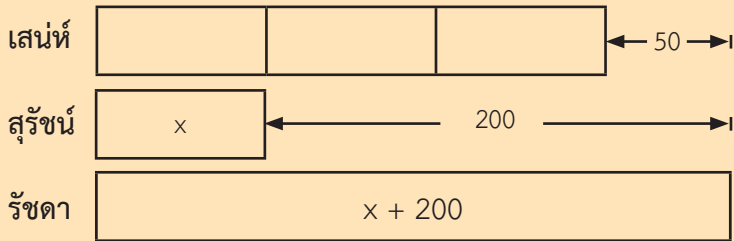

กำหนดให้สุรชัยมีเงินจำนวน X บาท ดังนั้น เสนห์จะมีเงินจำนวน $3X$ บาท และรัชดามีเงินจำนวน $3X + 50$ บาท

จากรูปจะเห็นว่า $3X + 50 = X + 200$ โดยการแก้สมการจะได้ $X = 75$

ดังนั้น $3X + X + (3X + 50) = 7X + 50 = 575$ นั่นคือมีเงินทั้งหมด 575 บาท

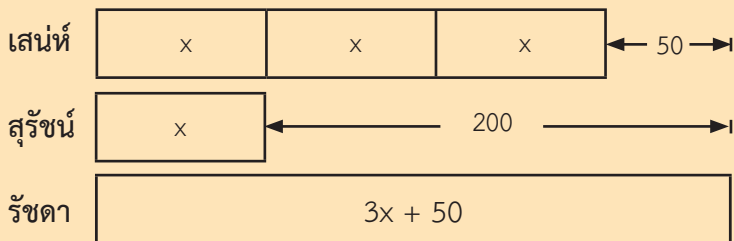
แบบที่ 2

กำหนดให้สุรินทร์มีเงินจำนวน X บาท ดังนั้น เสน่ห์จะมีเงินจำนวน $3X$ บาท และรัชดามีเงินจำนวน $X + 200$ บาท

จากรูปจะเห็นว่า $3X + 50 = X + 200$ โดยการแก้สมการจะได้ $X = 75$ ดังนั้น $3X + X + (X + 200) = 5X + 200 = 575$ นั่นคือมีเงินทั้งหมด 575 บาท

แบบที่ 3

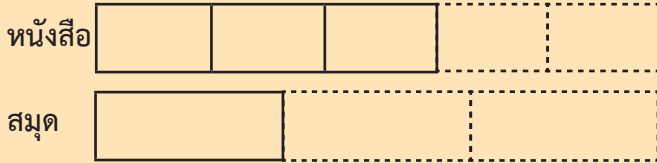
กำหนดให้สุรินทร์มีเงินจำนวน X บาท ดังนั้น เสน่ห์จะมีเงินจำนวน $3X$ บาท

จากรูปจะเห็นว่า $2X + 50 = 200$ โดยการแก้สมการจะได้ $X = 75$

ดังนั้น $3X + X + (3X + 50) = 7X + 50 = 575$ นั่นคือมีเงินทั้งหมด 575 บาท

ตัวอย่างที่ 3 มาลีซื้อหนังสือคิดเป็น $\frac{3}{5}$ ของเงินที่มีอยู่และซื้อสมุดคิดเป็น $\frac{1}{3}$ ของเงินที่มีอยู่ รวมแล้วเป็นเงินจำนวน 84 บาท จงหาว่าเดิมมาลีมีเงินกี่บาท

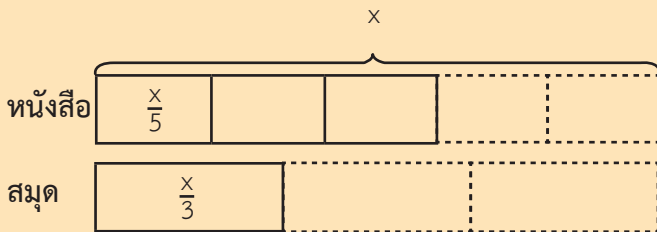
Model Method

จากโจทย์กำหนดให้ มาลีซื้อหนังสือ $\frac{3}{5}$ หรือคิดเป็น $\frac{9}{15}$ ของเงินที่มีอยู่ และซื้อสมุด $\frac{1}{3}$ หรือคิดเป็น $\frac{5}{15}$ ของเงินที่มีอยู่
 ดังนั้น จะได้ว่ามาลีใช้เงินไป 14 ส่วน เท่ากับ 84 บาท
 แสดงว่า 1 ส่วน เท่ากับ 6 บาท
 นั่นคือเดิมมาลีมีเงินจำนวน $15 \times 6 = 90$ บาท

Algebraic Method

แบบที่ 1

กำหนดให้ เดิมมาลีมีเงินจำนวน X บาท
 จากเงื่อนไขที่โจทย์ให้มา จะได้ว่า $\frac{3x}{5} + \frac{x}{3} = 84$
 โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 90$ ดังนั้นเดิมมาลีมีเงินอยู่ 90 บาท

แบบที่ 2

หนังสือ	x				
สมุด	$\frac{5x}{3}$				

กำหนดให้ เดิมมาลีมีเงินจำนวน $5X$ บาท

ซื้อหนังสือไปจำนวน $3X$ บาท และซื้อสมุดไปจำนวน $\frac{5x}{3}$ บาท

ดังนั้น จะได้ว่า $3X + \frac{5x}{3} = 84$

โดยการแก้สมการ จะได้ $X = 18$ แสดงว่า เดิมมาลีมีเงินอยู่ 90 บาท

ตัวอย่างที่ 4 สมชายมีเงินจำนวนหนึ่ง คิดเป็น $\frac{2}{3}$ ของจำนวนเงินสมหญิง ต่อมาสมชายแบ่งเงิน $\frac{1}{2}$ ของเงินของเขาให้สมหญิง ทำให้สมหญิงมีเงิน 280 บาท จงหาว่า เดิมสมชายมีเงินกี่บาท

Model Method

สถานการณ์ก่อนการแบ่ง

สมชาย		
สมหญิง		

สถานการณ์หลังการแบ่ง

สมชาย	
สมหญิง	

280

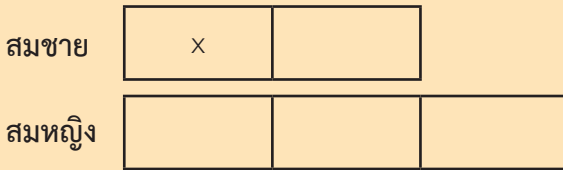
จากรูปจะเห็นว่า 4 ส่วน เท่ากับ 280

ดังนั้น 1 ส่วน เท่ากับ 70

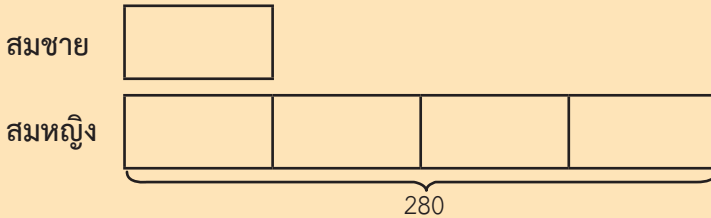
นั่นคือ เดิมสมชายมีเงิน 140 บาท

Algebraic Method

สถานการณ์ก่อนการแบ่ง

สถานการณ์หลังการแบ่ง

กำหนดให้สมชายมีเงินจำนวน $2X$ บาท

ดังนั้น สมหญิงจะมีเงินจำนวน $3X$ บาท

จากรูปสถานการณ์หลังการแบ่ง

จะเห็นว่า $4X = 280$ โดยการแก้สมการจะได้ $X = 70$

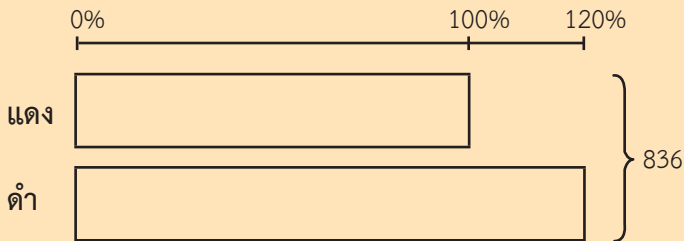
ดังนั้นเดิมสมชายมีเงินจำนวน 140 บาท

ตัวอย่างที่ 5

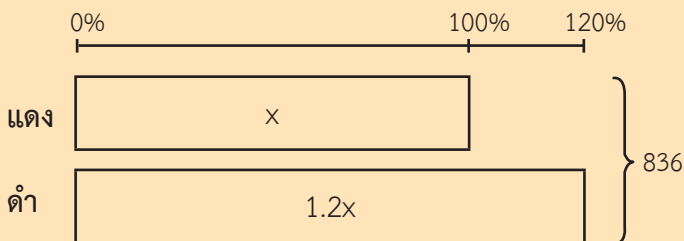
แดงและดำมีลูกอมรวมกัน 836 ลูก ถ้าดำมีมากกว่าแดงอยู่ 20% จงหาว่าดำมีจำนวนลูกอมมากกว่าแดงกี่ลูก

Model Method

จากรูปจะเห็นว่า 220% เท่ากับ 836 นั่นคือ 1% เท่ากับ 3.8
ดังนั้น 20% เท่ากับ 76 แสดงว่าดำมีจำนวนลูกอมมากกว่าแดงอยู่ 76 ลูก

Algebraic Method

กำหนดให้ แดงมีลูกอมจำนวน x ลูก

โจทย์กำหนดให้ ดำมีมากกว่าแดง 20%

นั่นคือดำมีลูกอม 120% ของแดง คิดเป็น $1.2x$

จากรูปจะได้ว่า $x + 1.2x = 836$ โดยการแก้สมการจะได้ $x = 380$

ดังนั้น ดำมีจำนวนลูกอมมากกว่าแดงอยู่ $1.2x - x = 0.2x = 76$ ลูก

สถานการณ์ปัญหาที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั้น เป็นแนวคิดของการเชื่อมโยงจาก Model Method ไปสู่แนวคิดที่มีความซับซ้อน มีความเป็นนามธรรมที่เรียกว่า “Algebraic Method” ครูผู้สอนจะต้องสร้างโมเดลขึ้นกับนักเรียนได้มองเห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกำหนดมาให้ แนวคิดหรือวิธีการสอนดังกล่าวนี้ จะช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่ต้องมีพื้นฐานแนวคิดของ Model Method ที่ดี ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาที่มีความซับซ้อนมากกว่า ซึ่งแนวคิดดังกล่าวจะช่วยให้นักเรียนเกิดความคิด Algebraic Method ที่ถูกต้อง เพราะแนวคิดทั้งสองนี้มีความสัมพันธ์และมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน อยู่ที่ว่าครูผู้สอนจะชี้ให้นักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงนั้นได้อย่างไรเท่านั้นเอง

เอกสารอ้างอิง

เสนห์ หมายจากกลาง. (2556). การพัฒนาความคิดเชิงพีชคณิต โดยใช้ Model Method. วารสารวิชาการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มีนาคม : 16 – 27.

Ministry of Education Singapore. (2009). The Singapore Model Method for Learning Mathematics.

โรงเรียนดี สร้งตำบล

: บทพิสูจน์โรงเรียนดี
ที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการ

โดย...สมาน เขียวเขว่า

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายัญญุมิ เขต 3

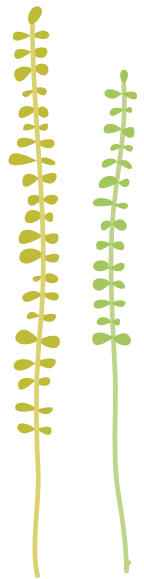
จากตัวเลขที่ว่า...

โรงเรียนในเมืองย่อมดีกว่าโรงเรียนในชนบท

ทำให้ปลายทางการเรียนรู้ของ
ของเด็กที่จบระดับชั้นมัธยม
ของโรงเรียนจึงไปกระจุกอยู่ที่
โรงเรียนดีที่มีชื่อเสียง

ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครหรือในเมืองใหญ่ แต่ละปี
โรงเรียนเหล่านี้ต้องรับนักเรียนนอกเขตบริการเข้ามาเรียนเกินจำนวนที่
กำหนดไว้ ห้องเรียนอัดแน่นไปด้วยนักเรียนระหว่าง 40 - 50 คนหรือ
มากกว่านั้น ย่อมเป็นไปได้ยากที่ครูผู้สอนจะควบคุมดูแลนักเรียนได้อย่าง
เต็มที่ทั่วถึง ข้อสำคัญครูผู้สอนไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือนั่นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักการ
ปฏิรูปการศึกษาได้ เด็กต้องอาศัยการเรียนเสริมหรือกวดวิชาเพิ่มเติม
เร่งรัดตนเองให้ทันเพื่อนๆ จนมีสภาพเป็นคนเก่งที่ขาดบรรยากาศแห่ง
ความสุขในการเรียน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เด็กในโรงเรียนเหล่านี้จะมีความ
รู้ประสบการณ์ที่แตกต่างกันมากตั้งแต่ระดับยอดเยี่ยม เก่ง ปานกลาง
อ่อน หากสังเกตผลการสอบระดับชาติ (O-NET) ให้ดีก็必将พบว่า แท้ที่จริง
คะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนในชนบท
ก็ไม่ได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นโรงเรียนยอดนิยมนที่สามารถ
คัดเลือกเด็กเข้าเรียนได้

“โรงเรียนดี ศรีตำบล”

จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จูงใจให้พ่อแม่ผู้ปกครองหันมาร่วมสร้างโรงเรียนดีในชุมชนหรือท้องถิ่นตำบลให้เกิดคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบท โดยกำหนดคุณสมบัติหรือภาพลักษณ์ของ “โรงเรียนดี ศรีตำบล” ที่เน้นคุณธรรมนำวิชาการ” ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เริ่มตั้งแต่กระบวนการพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบในตำบล รุ่นที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ถึงรุ่นที่ 3 ในปัจจุบัน และรุ่นต่อไปจนครบถ้วนทุกตำบล พร้อมกับสนับสนุนงบประมาณดำเนินงานอย่างเพียงพอเพื่อให้โรงเรียนพิจารณานำไปใช้ง่ายในการปรับปรุงสภาพด้านกายภาพ บรรยากาศการเรียนรู้ ปรับปรุงการจัดห้องสมุดที่มีมาตรฐาน แหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ อย่างคุ้มค่า ควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำ ผู้นำชุมชนหรือท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจใน

แนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง สามารถ
 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนได้
 สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโรงเรียนดี
 ศรีตำบล ที่มุ่งให้นักเรียนเป็นเด็กดี
 เป็นศักดิ์เป็นศรีของตำบล รู้เท่าทัน
 การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก มี
 ภูมิคุ้มกันตนเองเพื่อรองรับการเปิด
 ประตูสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนผู้บริหาร
 และครูเป็นตัวอย่างคนดี มีศีล 5 มี
 ธรรมข้อวัตรปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ
 เชื่อมการมีส่วนร่วมเครือข่ายบ้าน วัด
 โรงเรียน เป็นแนวร่วมพัฒนา ทั้งนี้
 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินโครงการร่วมกับ
 พระสังฆาธิการ มหาเถรสมาคม สำนักงาน
 พระพุทธศาสนาแห่งชาติ เปรียญธรรม
 สมาคมแห่งประเทศไทย องค์การปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น และชมรมพุทธศาสตร์สากล
 ได้จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติธรรมบุคลากรใน
 โรงเรียนดี ศรีตำบล ทุกตำบลทั่วประเทศ
 รวม 6,545 โรงเรียน พร้อมฝึกปฏิบัติจริง
 ในการจัดกิจกรรมปลูกฝังความดี มีวินัย
 มีความเคารพ อดทน และอนุรักษ์
 สิ่งแวดล้อม สามารถปฏิบัติเป็นต้นแบบ
 ในการฝึกวินัยที่ดี ปลูกฝังคุณลักษณะนิสัย
 ที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียน ส่งเสริมความเข้มแข็ง
 ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน

เมื่อมีการประเมินเพื่อพัฒนาและรับรองต้นแบบโรงเรียนดี ศรีตำบล ทั่วประเทศ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม 2556 โดยคณะกรรมการประเมิน 172 ชุด (เขตพื้นที่ การศึกษาละ 1 ชุด) ก็ได้สะท้อนการ “จุดติด” ของโรงเรียนดี ศรีตำบล ที่ผ่านการประเมิน โดยไม่มีเงื่อนไขมากมายหลายแห่ง และโรงเรียนอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความเพียรพยายาม กระดขันคุณภาพและมาตรฐานของตนเอง แต่ยังคงติดปัจจัยและข้อจำกัดที่ต้องใช้เวลา พัฒนาต่อยอด ภาพสะท้อนหนึ่งที่ถือเป็น “จุดเปลี่ยน” ในการประเมินครั้งนี้ ก็คือ ความโดดเด่นในกระบวนการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยของนักเรียนผ่านกระบวนการ ดังต่อไปนี้คือ

กิจกรรม 5 ห่วงชีวิต ที่มุ่งฝึกวินัยเรื่องการดูแลสุขภาพความสะอาด การจัด อุปกรณ์เครื่องใช้ทั้งส่วนตนและส่วนรวมให้เป็นระเบียบสม่ำเสมอ ทั้งที่บ้าน และโรงเรียน ได้แก่ ห้องนอนหรือหน้าเสาธง ห้องสุขา ห้องทำงานหรือ ห้องเรียน ห้องแต่งตัวหรือตู้ที่ตัวเด็ก ห้องครัวหรือโรงอาหาร เป็นต้น และกิจกรรมชีวิตจริง 6 มิติ จากการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนสู่การฝึกนิสัยนักเรียนดังนี้

มิติศีลธรรมหรือคุณธรรม

ฝึกการรักษาศีลห้า การ ฟังธรรม การสวดมนต์ การนั่งสมาธิ การฝึกจิตใจ ให้แจ่มใส อารมณ์ดี มีเป้าหมายชีวิตที่ถูกต้อง

มิติวิชาการ ฝึกการเรียนรู้ธรรมะผ่าน กระบวนการพูด การอ่าน และเขียนสื่อความ

มิติสังคม รู้จักแยกแยะ เพื่อนที่ดีกับเพื่อนที่ไม่ดี คบมิตรแท้ ฝึกความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การทำงานเป็นทีม และฝึกความเป็นกัลยาณมิตร

มิติอาชีพ ฝึกการทำงานสุจริตให้เกิด รายได้ ใช้เงินเป็นและ เก็บรักษาเงินเป็น

มิติดำรงชีวิต ฝึกการดูแลสุขภาพความสะอาด ร่างกายของตนเอง รักษาอุปกรณ์ของใช้ ปัจจัยสี่ ดูแลสถานที่ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม ที่บ้าน ที่โรงเรียนให้สะอาดและจัดให้เป็น ระเบียบสวยงาม

มิตินันทนาการ ฝึกกิจกรรมยามว่าง ให้รู้จักตนเองด้วยการอ่านชีวประวัติ บุคคลสำคัญ เพื่อให้มีเป้าหมายชีวิตที่ ถูกต้อง ฝึกออกกำลังกาย ฝึกยืน เดิน นั่ง นอน ด้วยอิริยาบถที่ถูกต้อง

การฝึกปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวมานี้ ล้วนเป็นการใช้ชีวิตปกติอย่างรู้ค่า ถ้าผู้ปฏิบัติรู้สึกว่าเป็นภาระชีวิตเพิ่มขึ้นมากเท่าใดก็เท่ากับว่าปล่อยให้ชีวิตไร้สาระไปมากเท่านั้น ดังนั้น หากพินิจเชิงวิชาการ กิจกรรม 5 ห้องชีวิต และกิจกรรมชีวิตจริง 6 มิติ ก็คือนวัตกรรมเชิงกระบวนการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยเด็กที่เข้าถึงตัวนักเรียนมากที่สุดทั้งทางกาย วาจา ใจ ซึ่งจำเป็นมากในสังคมแวดล้อมยุคปัจจุบันที่ผู้คนในสังคมหันไปบูชาวัตถุนิยม ห่างเหินการใช้หลักธรรมนำชีวิต เกิดภาวะถดถอยทางจริยธรรมเป็นปฏิกภาพผกผันกับความเจริญทางวัตถุหรือเทคโนโลยี

ข้อสำคัญ

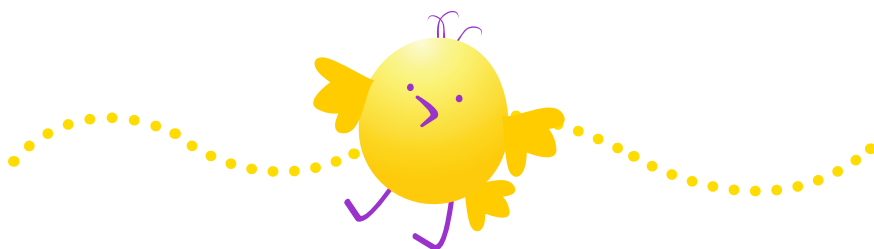
ความสำเร็จของกิจกรรม 5 ห่วงชีวิต และกิจกรรมชีวิตจริง 6 มิติ สามารถส่งผลถึงความดีที่เป็นสากลของเด็ก ได้แก่ ความมีวินัย อดทน รักความสะอาด ตรงต่อเวลา สุภาพนุ่มนวล ซึ่งนั่นหมายถึง ความเข้มแข็งด้านจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนดี ศรีตำบล ที่มีต้นทุนสูงในด้านบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากรากฐานวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทนั้น อบอุ่นด้วยความปรองดองทางสายเครือญาติ ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ความศรัทธาในศาสนา เคร่งครัดในพิธีกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น แตกต่างจากสังคมเมืองที่แวดล้อมไปด้วยสิ่งยั่วยวนทางวัตถุจากการไหลเข้าของวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้น วิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรมของคนในชนบทจึงกลายเป็น “จุดแข็ง” หรือเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณลักษณะนิสัยนักเรียน 6 มิติ แบบมีส่วนร่วมเครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน หากมีการบริหารจัดการร่วมกันอย่างถูกต้อง เหมาะสม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จต่อการฝึกคุณลักษณะนิสัยของเด็กในโรงเรียนดี ศรีตำบล จนเกิดภาพลักษณ์ **“คุณธรรมนำวิชาการ”** นอกจากการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน แล้ว บทบาทการปฏิบัติตนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนก็มีความสำคัญยิ่ง เพื่อสร้างแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน และสามารถสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนปฏิบัติจนเป็นนิสัย ถึงเวลานี้ ความยั่งยืนในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนดี ศรีตำบล สังคมจึงต้องฝากความหวังไว้กับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของ บ้าน วัด โรงเรียน และครูผู้สอนเป็นต้นแบบในการปฏิบัติทั้งกาย วาจา ใจ

“ตัวอย่างที่ดี ดีกว่าคำสอน”

บทบาทของ
นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

: กิจกรรมกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน

โดย...ดร.ปาริชาติ ประเสริฐสังข์
อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โครงการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบค้นทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้าง องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัย เกื้อหนุนในบุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และการเป็นนักศึกษาครูที่ดีในอนาคต เพื่อให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างก้าวหน้าของสังคมโลก ผู้เขียนจึงได้ร่วมมือกับชุมชน จัดทำโครงการลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน ได้มีการวางแผนทำงานร่วมกับ ชุมชน มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดสาระความรู้และประสบการณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่ม ตามความสนใจของแต่ละคน เพื่อลงพื้นที่ทำงานร่วมกับชุมชน ในที่นี้จะให้ ความสนใจในกลุ่มทอผ้าที่เป็นภูมิปัญญา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อให้ สอนตอบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงาม ในสังคม และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยตอบสนองการกระจายอำนาจให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ด้วยบทบาทของนักศึกษาวิชาชีพรู เปรียบเสมือนความหวังของชาติที่ต้องถ่ายทอด ความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยมในการใช้ชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่น คงไว้ซึ่ง การเรียนรู้ที่มีคุณค่า และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ให้อยู่ในสังคมแห่งการ เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ด้วยการศึกษา เพราะการศึกษา ถือว่าเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่า การศึกษาคือชีวิต คือความเจริญงอกงาม คือกระบวนการทางสังคม คือการสร้างประสบการณ์ให้กับชีวิต (จามจุรี จำเมืองและ จ่านง ห้อมแย้ม, 2554 : 1)

นักศึกษาครูกับการเรียนรู้ชุมชน

การเรียนรู้ชุมชนจึงเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการกับภูมิปัญญาของคนสมัยก่อน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางด้านความคิด ค่านิยม รวมถึงการใช้ชีวิตเพื่อการได้มาซึ่งการพัฒนาของชุมชน ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง การเรียนรู้ชุมชนของนักศึกษาวิชาชีพครูนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในชั้นเรียน ที่หลังจากเรียนหลักวิชาการในห้องเรียนแล้ว ก็ต้องนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับชุมชนที่ศึกษา หรือเรียกว่า การบริการวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ชุมชนอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาได้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน มีความสามัคคีในการทำงาน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักวางแผนการทำงาน ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบริการสังคมของปาริชาติ ประเสริฐสังข์ และประสาธต์ เนื่องเฉลิม (2555 : 36 - 48) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบริการสังคมนั้น เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการกันระหว่างความรู้ทางวิชาการและการทำกิจกรรมบริการสังคมควบคู่กัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถจากประสบการณ์จริง พิจารณาไตร่ตรอง ตัดสินใจภายใต้จิตสำนึกของความเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อตนเอง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนรายวิชานั้นๆ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการบริการสังคมนั้น ผู้เรียนและสังคมต้องได้รับประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย

การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม (Service Learning)

Service Learning หรือการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม เป็นวิธีการสอน (teaching method) อย่างหนึ่ง ซึ่งผสมผสานระหว่างการบริการชุมชนกับความรู้ทางวิชาการโดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงในการให้บริการชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการเข้ากับประสบการณ์การบริการ (Service experience) เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนแนวคิด เจตนารมณ์จากการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมองเห็นว่าตนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และแสดงออกด้วยการทำกิจกรรมบริการชุมชน (Community service) เพื่อตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของสังคม ในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในชุมชน ประยุกต์ใช้ศักยภาพ ความรู้ วิชาการ ทักษะความสามารถของตนเองเพื่อทำกิจกรรมบริการสังคม ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงบริบทของชุมชนที่มีการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับการออกแบบโดยความร่วมมือของชุมชน คณะครู นักเรียน และวิสัยทัศน์ที่สถาบันคาดหวังไว้ (Gelmon, Sherrill B., Holland, Barbara A., Driscoll, Amy, Spring, Amy, & Kerrigan, Seanna : 2001 ; James&Iverson, 2009 ; ปาริชาติ ประเสริฐสังข์ ประสาท เนิื่องเฉลิม. 2555)

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) ยังเป็นภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษามีส่วนช่วยกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคมเพื่อเตรียมพลเมืองให้มีความพร้อมในอนาคต ซึ่งเป็นกลยุทธ์หลักในการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยทั่วประเทศต้องให้ความสำคัญและเล็งเห็นประโยชน์ของชุมชนกับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาความรู้ ความเข้าใจ โดยการบูรณาการอย่างมีส่วนร่วมของนักศึกษาผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะชีวิต และความรับผิดชอบต่อบทบาทของความเป็นพลเมือง (Civic education) ซึ่งเป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักศึกษาและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ชีวิตจริงได้ในสังคม (McKay และ Estrella,2008, Kahne&Spote,2008 ; David ,2009; Levinson,2009 ; McKoy, Deborah ,2011)

บทบาทนักศึกษาครูกับการเรียนรู้ชุมชนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยการบริการสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา จึงเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริงและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ยกตัวอย่างเช่น การนำเอาวิธีการสอนโดยการบริการสังคมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชา แห่การเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เขียนได้นำเอารูปแบบการเรียนการสอนแบบ PCAR Model มาใช้ดังนี้

1. เตรียมการ (P - Preparation)

ศึกษาสภาพและความต้องการของสังคม จากแหล่งการเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามจุดประสงค์ของรายวิชา โดยกระตุ้นให้นักศึกษาครูร่วมกัน คิดวิเคราะห์ อภิปรายหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ ร่วมกันวางแผนในการ จัดกิจกรรมการบริการวิชาการแก่สังคมตามความต้องการของชุมชน และตามความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชา กิจกรรมก่อนลงพื้นที่ในการบริการสังคม นักศึกษาครูได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั่วไปของกลุ่มทอผ้า หมู่บ้านหนองสำราญ ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด พบว่า กลุ่มทอผ้ามีสมาชิกจำนวน 20 คน ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ใช้เวลาที่ว่างจากการทำการเกษตรหรือการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก มารวมกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองเพื่อส่งขายตามท้องตลาดและเป็นสินค้า OTOP เมื่อชาวบ้านได้มีเวลาทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยและ มีความสามัคคี ทำให้เกิดไมตรี มิตรภาพที่ดีของสมาชิกภายในกลุ่ม นอกจากนี้ ยังได้ประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม แต่ปัญหาคือผ้าที่ทอได้ของชาวบ้าน กลุ่มนี้จะเป็นผ้าพื้นธรรมดา ลวดลายเหมือนผ้าขาวม้า

2. การนำเสนอผลงานนำขึ้นเรียน (C - Class - Presentation)

เป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนนำเสนอผลการสำรวจชุมชน สิ่งที่ได้เรียนรู้จากชุมชนในแต่ละครั้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่ม นักศึกษาครูร่วมกันวางแผนและนำเสนอผลการวางแผนในการบริการวิชาการแก่ชุมชนตามความสนใจ ความถนัด หรือความรู้ความสามารถของกลุ่ม ซึ่งนักศึกษาครูจะสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการลงพื้นที่ วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน โดยเริ่มจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดขึ้น เพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชุมชน และเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนักศึกษาเอง ด้วยการสัมภาษณ์จากสมาชิกในกลุ่มทอผ้า และสังเกตจากผลิตภัณฑ์ของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผ้าพื้นธรรมดาและผ้าที่ทำมาเป็นผ้าอเนกประสงค์

ปัญหาที่ชุมชนต้องการให้นักศึกษาครูได้มีบทบาทในการบริการวิชาการในครั้งนี้คือ การขาดอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการทอผ้า ต้องการความรู้ในเรื่องการมัดไหม ลวดลายต่างๆ และการวางแผนการตลาด

3. เรียนรู้จากทฤษฎีปฏิบัติจริง (A - Activity Based Learning)

ให้นักศึกษาคณาจารย์ร่วมกันสร้างกิจกรรมวิชาการตามแผนการที่ได้วางไว้ร่วมกัน เพื่อบริการสังคมร่วมกัน โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด จากการที่ได้ลงพื้นที่สำรวจปัญหาความต้องการของชุมชน ทำให้นักศึกษาคณาจารย์ได้รู้จักอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้ามากขึ้น จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อคิดหาวิธีการแก้ปัญหาตามความสามารถและความถนัดของนักศึกษาคณาจารย์เอง องค์ความรู้อย่างหนึ่งที่นักศึกษาคณาจารย์มีคือการนันทนาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผ้ามาประยุกต์ใช้กับชุมชน โดยการสืบค้นสารสนเทศต่างๆ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น การนำผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนมาทำกระเป๋าอเนกประสงค์ กระเป๋าดินสอ กระเป๋าใส่เงิน และก๊ีบติดผม ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ทำร่วมกันกับกลุ่มชุมชน และเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชนกับนักศึกษาคณาจารย์

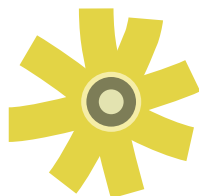
ผลของการจัดจำหน่ายนวัตกรรมที่กลุ่มนักศึกษาครูได้ร่วมกันทำกับกลุ่มชุมชน
ปรากฏว่า สินค้าได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ชุมชนได้รับความรู้เรื่องกลไกการตลาด
การพัฒนาตลาดและประยุกต์ใช้ผ้าพื้นบ้าน

4. การสะท้อนความคิด (R - Reflective Thinking)

โดยให้นักศึกษาครูที่ได้เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนสะท้อนองค์ความรู้ที่นักศึกษาครู
ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมในครั้งนี้ กรณีของ
กลุ่มทอผ้าจากการทำกิจกรรมร่วมกันกับชุมชน ทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนัก
ในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี สังเคราะห์ได้จากการเขียนรายงานสรุปกิจกรรม
เชิงวิชาการร่วมกัน และนำเสนอนวัตกรรมที่ได้รับจากการทำกิจกรรมหรือโครงการ
ซึ่งนักศึกษาครูได้นำเอาประสบการณ์ ความรู้ความสามารถที่ได้รับจากการเรียนรู้ร่วมกับ
ชุมชนในครั้งนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของตนเองให้เต็มตามศักยภาพ
ยกตัวอย่างเช่น นักศึกษาครูสาขาวิชาคณิตศาสตร์ที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน

ซึ่งมีแนวคิดที่จะนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น การนำเอาวิธีการวัดขนาดการออกแบบขวดลายบนผืนผ้า ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาคณิตศาสตร์ โดยกำหนดจุดประสงค์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้ชัดเจน เพื่อจะได้เลือกสื่อหรือเลือกแหล่งการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ถ้าต้องการศึกษาความรู้เกี่ยวกับเรื่องสถิติ ซึ่งต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเข้ามานักศึกษาครูจะสร้างสื่อการเรียนประเภทสื่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสถานการณ์ต่างๆ ที่นักเรียนได้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องหรือพบเห็นมาใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงของบทเรียนคณิตศาสตร์กับสิ่งที่มีอยู่ในชีวิตจริง ทำให้คณิตศาสตร์เป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษาครูยังมีแนวคิดที่จะนำสิ่งที่ได้รับจากการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการบริการสังคม โดยใช้รูปแบบ PCAR Model ในครั้งนี้ไปใช้สร้างเสริมประสบการณ์ เช่น นำความรู้เรื่องขนาดหรือรูปทรงของผ้าที่ทอได้มาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับรูปทรงเรขาคณิต การคิดรายรับ-รายจ่าย กำไร ขาดทุน ต้นทุนต่างๆ มาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอัตราส่วนและร้อยละ เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาธรรมชาติของเนื้อหา สารที่ ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แต่ละเรื่อง ควรผ่านกระบวนการลงมือปฏิบัติจริง การสาธิตจากแหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานการณ์จริง ซึ่งการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ PCAR นี้ ทำให้นักศึกษาครูได้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของพลเมืองที่ดี และยังเป็นการเตรียมครูที่ดีในอนาคต

บทสรุป

จากการสะท้อนความคิดของนักศึกษาครูที่ได้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนโดยการบริการสังคม โดยใช้รูปแบบ PCAR Model สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับการทำกิจกรรม โดยเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการใช้เหตุผล เชิงประชาธิปไตย การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมและชุมชน นอกจากนั้นการจัดกิจกรรม ตามรูปแบบ PCAR Model ยังช่วยให้นักศึกษาได้เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ ของพลเมืองที่ดี เกิดความภาคภูมิใจในบทบาทของตนเองที่มีต่อชุมชน การเป็นผู้นำ ในการร่วมกันแก้ปัญหาให้กับชุมชน ในฐานะที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

บรรณานุกรม

- จามจุรี จำเมือง และจำนงค์ หอมแย้ม. คู่มือเตรียมสอบบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ภาค ข วิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไอลีเดียพับลิชชิง, 2554.
- จำนงค์ หอมแย้ม เพ็ญสุรัตน์ หอมแย้ม และกราวดี หอมแย้ม. คู่มือเตรียมสอบบรรจุครูตำแหน่ง ครูผู้ช่วย ภาค ก เล่ม 1 ความรอบรู้. กรุงเทพฯ : ไอลีเดียพับลิชชิง, 2554.
- ปารีชาติ ประเสริฐสังข์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2555). วารสารวิชาการ. ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2555.
- David, J.L. (2009) "Service learning and civic participation," Educational Leadership. 60(8) : 83-84.
- Emily Lane Morin. (2009) "Service learning pitfalls : problems you didn't see coming". College Teaching Methods & Styles Journal. 1(5) ; 43-51.
- Gelmon, Sherrill B., Holland, Barbara A., Driscoll, Amy, Spring, Amy, & Kerrigan, Seanna. (2001). Assessing Service-Learning and Civic Engagement : Principles and Techniques. Campus Connect: Brown University, Providence, RI., p. v.
- Jennifer Hauver James and Susan V.Iverson. (2009). Striving for Critical Citizenship in a Teacher Education Program : Problems and Possibilities. Michigan Journal.
- Lara, J. (2009). Implementing Model of Service Learning in Teaching Strategic Management Course. Faculty of Economics University of Rijeka. Retrived September 22.
- McKay, V. & J. Estrella. (2008). "First-generation student success : The role of faculty interaction in service learning course". Communication Education. 57(3) : 356-372.
- McKoy, Deborah. (2010). "Social Enterprise for Learning : A replicable model of service learning and civic engagement". Social Studies Review. <http://findarticles.com/p/articles/mi_qa4033/is_201004/ai_n55066924/>, Apr, 2011.

“โครงการชุมชนตำรวจ ๙๗๙.”
ต้นแบบความร่วมมือเพื่อสร้าง
และพัฒนาสภาพภาพเด็กไทย

โดย...กรุณา ศิริฤกษ์อุดมพร
นักประชาสัมพันธ์ สำนักอำนวยการ สพฐ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)
ได้ให้ความสำคัญและมีความห่วงใยเด็ก
และเยาวชนทุกคนเสมอมา

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบันที่มีความเสี่ยง
ต่อภัยของสังคม เช่น การทะเลาะวิวาท ปัญหาอาชญากรรม
ยาเสพติด รวมถึงปัญหาทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกันในสังคม
ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนให้
สามารถอยู่รอดได้ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก
ในปัจจุบัน

ดังนั้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมทางเลือกที่เห็นคุณค่าในตัวเอง มีความเสียสละ จิตสาธารณะ ตลอดจน ได้รับการปลูกจิตสำนึกอันดีงามทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และเพื่อสร้างภาวะผู้นำ การเรียนรู้ภัยสังคม อาชญากรรม ยาเสพติด ทักษะชีวิต และการอยู่ร่วมกัน ในสังคม สพฐ. โดยศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียนจึงได้ ร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัด **“โครงการอบรมตำรวจ สพฐ.”** ขึ้น

โดยเชิญครูฝ่ายกิจการนักเรียนหรือครูแนะแนวจำนวน 138 คน มาอบรมเพื่อพัฒนาให้เป็นเครือข่ายครูที่ปรึกษายุวชนตำรวจ สภ. คัดเลือกและรับสมัครนักเรียนอาสา จำนวน 560 คนจากกลุ่มโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 รวม 119 โรงเรียน มาอบรมเพื่อพัฒนาให้เป็นแกนนำยุวชนตำรวจ สภ. ที่ได้รับการปลูกฝังแนวความคิดให้รู้จักคุณค่าในตนเอง เสียสละ และมีจิตสาธารณะ กระบวนการเพื่อนคุ้มครองเพื่อน มีความสามัคคีของหมู่คณะ โดยมีกิจกรรมการสร้างภาวะผู้นำ การเรียนรู้ภัยสังคม ทั้งอาชญากรรมและยาเสพติด ทักษะการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนต่างสถานศึกษา เพื่อสร้างความเป็นมิตรและสัมพันธ์ภาพของแกนนำระหว่างสถานศึกษาให้เป็นเพื่อนกันสามารถร่วมมือกันได้ตลอดไป คาดว่าครูและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้จะเป็นเครือข่ายสำคัญในการช่วยเหลือและคุ้มครองเพื่อนนักเรียนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและสร้างเครือข่ายการทำงานอย่างจริงจังให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและต่อชุมชนอย่างเต็มที่

“โครงการยุวชนตำรวจ สพร.”

นับเป็นกิจกรรมตัวอย่างในการดำเนินงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาเยาวชนแบบบูรณาการ ในลักษณะของการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาศักยภาพให้เด็กและเยาวชนไทย เป็นการพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนในกลุ่มครู อาจารย์ จากสถานศึกษาต่างๆ ร่วมกันแก้ปัญหาให้กับเด็กและเยาวชน ผ่านการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ในระดับองค์กรตำรวจ กับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็ต้นแบบให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนไทยซึ่งเป็นอนาคตของชาติ โครงการนี้จึงเป็นโครงการที่เพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเสียสละ มีจิตสาธารณะ ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีงาม และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณภาพ นำพาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องขอขอบคุณ คณะกรรมการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรมีส่วนร่วม ในกิจกรรมตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียน ทีมวิทยากรจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และนักศึกษาฝึกงานจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ที่มาถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์หลากหลายรูปแบบ อันเป็นประโยชน์ส่งผลให้แกนนำเยาวชนตำรวจ สพฐ. สามารถนำไปขยายผล สร้างสรรค์จัดกิจกรรมดีๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนของตน รวมทั้งมีเครือข่าย ครูที่ปรึกษาที่สามารถเฝ้าระวังและคอยดูแลช่วยเหลือเด็กนักเรียนใน โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารสารวิชาการ

เป็นวารสารที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ เกี่ยวกับหลักสูตร สื่อ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษาของครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะของผู้เขียน ซึ่งอาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของคณะที่ปรึกษาและคณะกรรมการวารสารวิชาการ

ขอเชิญชวน

ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาร่วมส่งบทความวิชาการ ด้านการศึกษา มาลงเผยแพร่ในวารสารวิชาการ ความยาวไม่เกิน 5 หน้ากระดาษ A4 ขนาดตัวอักษร 16 พอยท์ (บรรณานุกรมอ้างอิงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทความเท่านั้น) พร้อมภาพประกอบ

ส่งมาได้ที่

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
ตึก ส.นฐ.3 ชั้น3 กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก

เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

หรือทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

obec1234@hotmail.com

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายอภิชาติ จีระวุฒิ)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายกมล รอดคล้าย)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นายโรจนะ กฤษเจริญ)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(นางอ่องจิต เมธยะประภาส)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน

คณะบรรณาธิการ

บรรณาธิการ : นางสาวไพรวัลย์ พัทธกษาสาลี

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : นางศกุนตลา สุขสมัย

นางสาวพนิดา บัวมณี

การพัฒนาการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้ (Literacy)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการที่จะทำให้สถานศึกษาปลอดการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรการเร่งรัดคุณภาพการอ่านรู้เรื่องและสื่อสารได้อย่างเข้มข้น พร้อมจัดทำเครื่องมือตรวจสอบและคัดกรองนักเรียน ป.3 และ ป.6 รวมทั้งติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าทั้งระบบ (Online : Triple A) และติดตามเชิงประจักษ์ทุกระยะ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีหน้าที่ตรวจสอบและคัดกรองนักเรียน ป.3 และ ป.6 ทุกคนและวิเคราะห์สภาพปัญหาเป็นรายบุคคล รวมทั้งพัฒนาครู/จัดหาสื่อ นวัตกรรมภายในช่วงปิดภาคเรียน และกำกับ ติดตามช่วยเหลือโรงเรียนและรายงานผลต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียน มีหน้าที่จัดทำข้อมูลปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล ประสานผู้ปกครอง เพื่อรับทราบปัญหาและร่วมมือแก้ไขปัญหา รวมทั้งจัดทำแผนซ่อมเสริมและซ่อมเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หลังจากนั้นสรุปและรายงานผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่ตนสังกัดภายในภาคเรียนที่ 2/2556

ผู้ปกครอง มีหน้าที่สำคัญในการเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด รวมทั้งให้ความร่วมมือสนับสนุนโรงเรียน และติดตามความก้าวหน้าการแก้ไขปัญหอย่างใกล้ชิด

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และเอกสารประกอบการประชุมต่างๆ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน หรือผู้เกี่ยวข้อง สามารถติดตามได้ที่เว็บไซต์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา <http://academic.obec.go.th/>